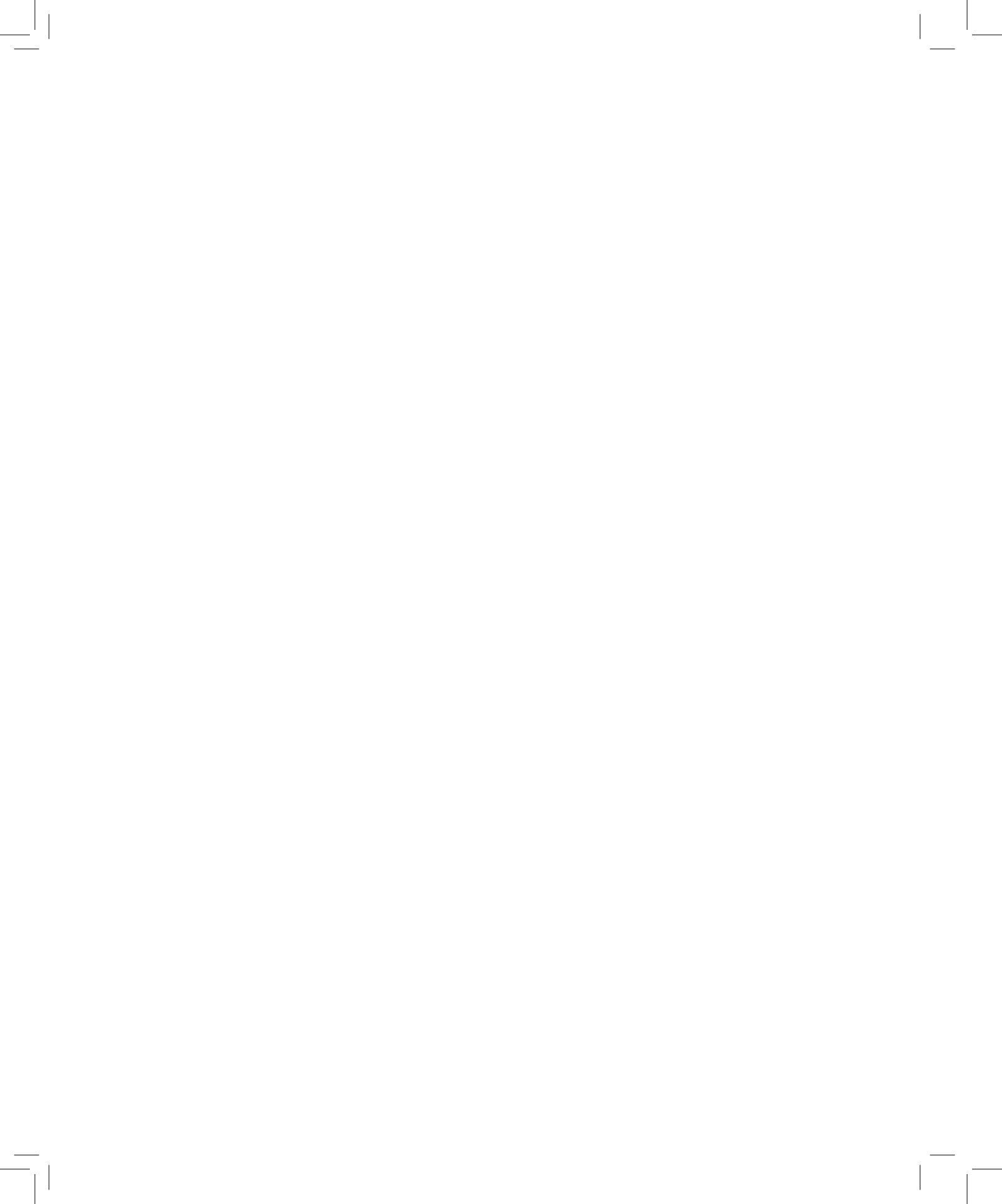

YEREL YÖNETİMLER İÇİN
KADIN KATILIMI VE
EŞİTLİKÇİ
MEKANİZMALAR

TAPV

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı

Yerel Yönetimler için
Kadın Katılımı ve Eşitlikçi Mekanizmalar

Eylül 2019 İstanbul

Yazarlar : **İkbal Polat** (Bölüm 1-2-3-4-5-6)

Ebru Ağduk (Bölüm 7)

Hollanda Kraliyeti

Bu yayın Hollanda Büyükelçiliği – MATRA Programı desteğiyle yürütülen “Yerel Yönetimler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı proje ekibi sorumluluğunda olup herhangi bir şekilde Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İçindekiler

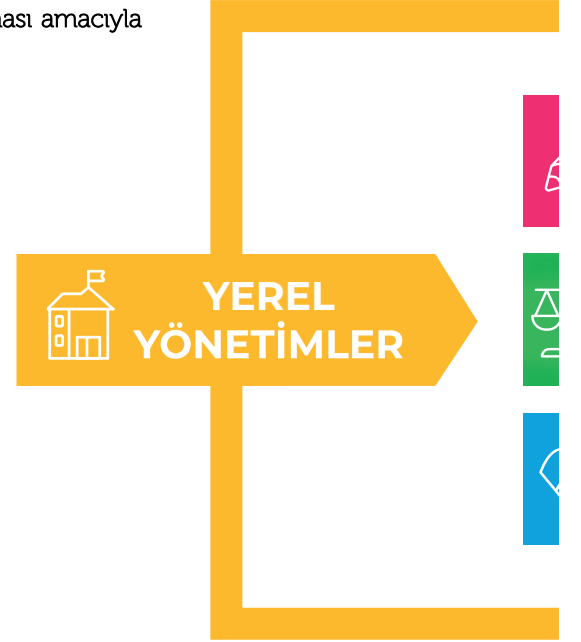
1. Kavramsal Çerçeve	7
1.1. Yerel Yönetimler ve İnsan Hakları Kentleri	7
1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	11
2. Yasal Çerçeve	12
2.1. Uluslararası Sözleşmeler	12
2.2. Avrupa Kentsel Şartı	12
2.3. Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı	14
2.4. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Hedefler	16
2.5. HABİTAT III Yeni Kentsel Gündem	20
2.6. CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi	22
2.7. Ulusal Mevzuat ve Genelgeler	23
3. Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları - Kadın Dostu Kentler	24
4. Yerel Yönetimlerde Programlama ve Hizmet Sunumu	27
4.1. Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama	27
4.2. Yerel Eşitlik Eylem Planı	33
4.3. Toplumsal Eşitlik Birimi	35
4.4. Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB)	43
4.5. Yerel Yönetimlerde Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (CED)	46
5. Yerel Yönetimlerde Katılım Mekanizmaları ve Süreçler	48
5.1. Meclis İhtisas Komisyonları	48
5.2. Mahalle Meclisleri / Komiteleri	49
5.3. Kent Konseyleri ve Eşitlik / Kadın Meclisleri	51
5.4. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım	54
6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelli Yerel Yönetim Hizmet ve Uygulamaları	55
7. Yerel Demokrasinin Sağlanmasında Bir Araç Olarak Katılım Süreçleri, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler İçin Öneriler	61
7.1. Katılım Nedir?	61
7.2. İnsanlar Neden Katılım Süreçlerine Dahil Olurlar?	63
7.3. Katılım Süreçlerinin Planlanması	65
7.4. Sivil Toplum Kuruluşları İçin Bir Araç Olarak Katılımcı Süreçler	67
Kaynakça	70

Başlarken...

Yerelleşme ve yerel yönetimler, son dönemde dünyanın en önemli gündemlerinden biri haline gelmiştir. Sadece gündelik yaşamın kolaylaştırılması açısından değil uluslararası hukukun da kendini gerçekleştirmesi için önemli bir zemindir.

Bu rehberde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimler bağlamında nasıl ele alındığı hakkında kavramsal çerçeve ile uluslararası ve ulusal ölçekteki temel belgeleri ele alarak Türkiye'deki mekanizmaları, uygulamaları ve iyi örnekleri bulacaksınız.

Türkiye Aile Sağlığı Planlaması Vakfı'nın "Yerel Yönetimler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" Projesi kapsamında hazırlanan bu rehber, yerel yönetimlerin stratejik planlarına ışık tutması amacıyla hazırlanmıştır.

1.1. Yerel Yönetimler ve İnsan Hakları Kentleri

1. Kavramsal Çerçeve

Yerel yönetimler, merkezi yönetimlere göre yurttaşların gündelik ihtiyaçlarına çok daha yakındırlar ve her gün insan hakları meseleleri ile uğraşmak zorundadırlar. İnsanlar, yerelerde doğar, büyür, yaşamını sürdürür ve sonlandırılır. Dolayısıyla da yerelle kurmuş oldukları ilişki varoluşsal olup doğrudan insan hakları ile ilişkilidir.

Yerel yönetimler eğitim, barınma, sağlık, çevre gibi doğrudan insan haklarıyla ilişkili olan hizmetleri sunar. Ayrıca insan haklarının gündelik yaşama yansımada yerel yönetimler önemli imkanlar sunmaktadır.

Yerel yönetimler eğitimler yoluyla tüm bireylerin insan hakları konusunda bilgilennemelerini sağlamalı ve farkındalık oluşturmalıdır.

Yerel yönetimler, engelliler, etnik azınlıklar, mülteciler, cinsiyet ayrımcılığı mağdurları, çocuklar, yaşlılar gibi dezavantajlı gruplara yönelik haklarının korunması ve desteklenmesi yönünde özel bir çaba içerisinde olmalıdır.

İnsan Hakları, insanlığın yerkürede ortaya çıkışından bu yana gündemde olup bir o kadar da eskidir. Sümerlerden bugüne hak ve özgürlük mücadeleleri değişik şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Yakın tarih açısından 1215 tarihli Magna Carta, 1689 tarihli İngiltere'deki Yargı Güvenceleri, 1776'da Amerikan Bağımsızlık Beyannamesi (Virginia Hakları Bildirgesi) ve de 1789 Fransa Evrensel İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, insanlığın bireysel haklarının düzenlenmesinde önemli yeri olanlardır.

Tarih boyunca tüm bu mücadele sonucunda, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler (BM), 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi uluslararası ve ulusal hukuk sistemlerinin temelini oluştururken toplumların da gelişimini belirledi.

Kadın Çalışmaları

Eşitlikçi Mekanizmalar

Kent Yönetimi

1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi hem ulusal hem de uluslararası hukuk sistemlerinin temelini oluşturmaktadır. Günümüzde, demokratik hukuk devletleri, anayasaları başta olmak üzere bütün iç hukuku bu sözleşmeye uygun biçimde oluşturmuşlardır. Dolayısıyla, bildirgeyle tanımlanmış insan hakları normları iç hukukun da temelidir.

MADDE 1: Bütün insanlar özgür, onur ve hakları bakımından eşit doğmuşlardır; akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşçe hareket etmekte yükümlüdürler.

MADDE 2: Herkes; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka bir görüş, ulusal ve toplumsal köken, doğuş ya da benzeri başka bir statü gibi herhangi bir ayrıma gözetilmeksizin, bu bildirmede belirtilen tüm hak ve özgürlüklere sahiptir.

"İnsan Hakları" kavramı evrensel düzeyde daha soyut ilerlerken, eş zamanlı olarak "Kentli Hakları" karşımıza daha somut bir kavram olarak çıkmaktadır. Kent ve kentleşmeye bağlı gelişmeler, insan haklarının kentte somutlandığı yeni bir bağlamı ve kentte yaşayan bireylerin haklarının düzenlenme gereğini ortaya çıkarmaktadır.

"Kentli Hakkı" kavramını ilk olarak Fransız felsefeci H. Lefebvre kullanmıştır. Lefebvre, "Şehir Hakkı" kitabında kentin sakinlerinin ve "kullanıcılarının" yerel politikalara katılma ve mekansal haklarından bahsetmektedir.

Bu kapsamda Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nın 1992'de yaptığı toplantıda kabul edilen Avrupa Kentli Şartı ile "kentli hakkı" ilk kez uluslararası bir sözleşmede yerini almıştır.

"İnsan hakları kenti" fikri ise insan haklarını yerelleştirmeyi amaçlayan küresel girişimlerden biridir. Bu fikir, kentlerin insan haklarının korunması ve desteklenmesinde kilit oyuncular olduğunu kabul etmektedir. Yerel yönetimi ve yerel nüfusu ahlaki ve yasal olarak insan hakları ilkeleri uyarınca yönetilen bir kenti tanımlamaktadır. Bu kavram ilk olarak 1997'de People's Movement for Human Rights Education (İnsan Hakları Eğitimi için Halk Hareketi) isimli bir uluslararası kar amacı gütmeyen kuruluş tarafından ortaya atılmıştır. (Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Yaklaşım, Türkiye Avrupa Vakfı)

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İnsan Hakları Kenti

2011 yılında Güney Kore'nin Gwangju kentinde düzenlenen Dünya İnsan Hakları Kentleri Forumu sırasında kabul edilen deklarasyon, insan hakları kentini "yerel bağlamda insan haklarının temel değerler ve kılavuz ilkeler olarak anahtar rol oynadığı bir yerel toplum ve sosyo-politik süreç" olarak tanımlamaktadır. Bir insan hakları kenti; yerel düzeyde, yerel hükümetin, yerel meclisin, sivil toplumun, özel sektörün ve diğer paydaşların insan hakları standartları ve normları temelinde kurulan bir ortaklık ruhuyla, tüm kişilerin hayat kalitelerini arttırmak için işbirliği yaptıkları bir ortak insan hakları yönetişiminin oluşturulmasını gerektirir. Yerel yönetimlerde insan hakları temelli bir yaklaşım demokrasi, katılım, sorumlu liderlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, ayrımcılığın engellenmesi, yetkinleştirme ve hukukun üstünlüğü ilkelerini içerir. İnsan hakları kenti kavramı ayrıca, başta marjinalize olmuş ve risk altında bulunan gruplar olmak üzere, tüm aktörlerin ve paydaşların geniş katılımının sağlanmasının ve herkesin başvurabileceği etkili ve bağımsız bir insan haklarını koruma ve izleme mekanizmasının oluşturulmasının önemini vurgular. (Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Yaklaşım, Türkiye Avrupa Vakfı)

İnsan Hakları Kenti Kılavuz İlkeleri

2014 yılında düzenlenen 4. Dünya İnsan Hakları Kentleri Forumu tarafından kabul edilen insan hakları kenti kılavuz ilkeleri:

İlke 1: Kent Hakkı

- İnsan Hakları Kenti, İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve ulusal anayasalar gibi belgelerde tanımlanmış mevcut uluslararası insan hakları normları ve standartları ile tanıyan tüm insan haklarına saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti sosyal adalet, eşitlik, dayanışma, demokrasi ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle paralel olarak kent hakkının tanınması ve uygulanması için çalışır.

İlke 2: Ayrımcılığın Engellenmesi ve Olumlu Eylem

- İnsan Hakları Kenti idari sınırlar içerisinde ve ötesinde yaşayan herkes için eşitlik ve hakkaniyet ilkesine saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti, toplumsal cinsiyet temelli politikalar ile eşitsizlikleri azaltmak ve mülteciler ve yurttaş olmayan kişiler dahil, marjinalize olmuş ve risk altındaki grupları güçlendirmek için olumlu eylemleri içeren ayrımcılık karşıtı bir politika uygular.

İlke 3: Toplumsal Kapsayıcılık ve Kültürel Çeşitlilik

- İnsan Hakları Kenti farklı ırksal, dini, dinsel, etnik, toplumsal ve kültürel aidiyetlerden

gelen topluluklar arasında karşılıklı saygı temelinde toplumsal kapsayıcılık ve kültürel çeşitlilik ilkelerine saygı gösterir.

- İnsan Hakları Kenti insan haklarının korunması ve desteklenmesi için gerekli olan kültürel çeşitliliği desteklerken, çatışmalara duyarlı bir yaklaşım uygular.

İlke 4: Katılımcı Demokrasi ve Hesap Verebilir Yönetim

- İnsan Hakları Kenti katılımcı demokrasi, şeffaflık ve hesap verebilirlik değerlerini destekler.
- İnsan Hakları Kenti bilgiye erişim, iletişim, katılım ve karar alma haklarının belediye yönetimlerinin planlama, politikalarını oluşturma, bütçeleme, uygulama, izleme ve değerlendirme dahil tüm aşamalarında güvence altına alan etkin hesap verebilirlik mekanizmaları kurar.

İlke 5: Sosyal Adalet, Dayanışma ve Sürdürülebilirlik

- İnsan Hakları Kenti sosyo-ekonomik adalet, dayanışma ve ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti ülke içinde ve ötesinde kentli ve kırsal toplumlar arasında sosyo ekonomik ve ekolojik adalet ve dayanışmayı geliştirmenin bir yolu olarak sosyal dayanışma ekonomisini ve sürdürülebilir tüketimi teşvik eder.

İlke 6: Siyasi Liderlik ve Kurumsallaşma

- İnsan Hakları Kenti belediye başkanı ve danışmanlarının yüksek düzeydeki kolektif siyasi liderliklerinin ve onların insan hakları değerlerine ve insan hakları kenti vizyonuna bağlılıklarının önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti uygun şekilde kaynak sağlanmış programların ve bütçelerin kurumsallaşması yoluyla uzun dönemde sürekliliği sağlar.

İlke 7: İnsan Haklarının Anaakımlaştırılması

- İnsan Hakları Kenti insan haklarının belediye politikaları içine entegre edilmesinin önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti planlama, politikaların oluşturulması, uygulama, izleme ve değerlendirme dahil, belediye idaresinin ve yönetişiminin her aşamasında insan hakları temelli bir yaklaşım kullanır.

İlke 8: Etkili Kurumlar ve Politikaların Koordinasyonu

- İnsan Hakları Kenti kamu kuruluşlarının rolleri ile yerel yönetim içinde ve yerel ile merkezi yönetim arasında politikaların koordinasyonunun ve insan hakları konularında tutarlılığın önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti etkili kurumlar oluşturur ve politikalarını insan hakları birimi, temel yerel eylem planı, insan hakları göstergeleri ve insan hakları etki değerlendirir.

mesi dahil uygun personel ve kaynaklara sahip politikalar uygular.

İlke 9: İnsan Hakları Eğitimi

- İnsan Hakları Kenti, bir insan hakları ve barış kültürü geliştirme aracı olarak insan hakları eğitimi ve öğretiminin önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti tüm yükümlülük sahipleri, hak sahipleri ve diğer paydaşlar için çok çeşitli insan hakları eğitimleri geliştirir ve uygular.

İlke 10: Etkili Başvuru Hakkı

- İnsan Hakları Kenti etkili başvuru hakkının önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti, önleyici düzenlemeler ile arabuluculuk, hakemlik ve tartışmaların çözülmesi dahil şikayetlerin tazmin edilmesine yönelik ombudsman veya belediye insan hakları komisyonu gibi uygun mekanizmaları ve prosedürleri oluşturur.

1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet yaklaşımı, kadın ve erkeğin biyolojik olarak eşit olmadığını göz ardı etmeden sosyal, kültürel ve ekonomik olarak eşit fırsatlara sahip olması gerektiği üzerinden geliştirilmiştir.

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan tartışmalarda günümüz dünyasında ve gelişen demokratik ortamda, insan hakları temelinde kadın ve erkeğin toplumun çeşitli katmanlarında eşit katılımı gerekli görülmektedir. "Toplumsal Cinsiyet" kavramı, kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri ve bu ilişkilerin sosyal olarak nasıl kurulduğunu sorgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyet yaklaşımı, kadın erkek ayrımcılığına neden olan politika ve uygulamalarla mücadele etmektir. Ayrımcılığa uğrayan gruplar dezavantajlı olarak tanımlanarak güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Dezavantajlı kesimin güçlendirilmesi ve eşitliğin sağlanabilmesi için kadın ve kız çocukları için pozitif koşulların oluşturulması gerekmektedir.

Bu kapsamda erkeklerle kadınlar arasında daha eşit bir politika oluşturulabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının ana akımlaştırılması, kadınlar ve kız çocuklarının güçlendirilmesi için çeşitli politika ve uygulamalar geliştirilmesi gereklidir.

Yerel yönetimler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadının insan hakları yaklaşımının yaygınlaştırılması için önemli bir zemindir.

2. Yasal Çerçeve

2.1. Uluslararası Sözleşmeler

İnsan hakları ve sürdürülebilir kalkınma gündemi, Türkiye'nin taraf olduğu çok sayıda sözleşme ve uluslararası antlaşma ile teminat altına alınmış olup, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90'ıncı maddesi uyarınca bu haklar iç hukukta da üstün kılınmıştır.

Bunlardan bazıları olan Avrupa Kentel Şartı, Avrupa Kentel Yaşamda Kadın Erkek Şartı, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, HABİTAT III Yeni Kentel Gündem, CEDAW / Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi / Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi gibi sözleşmeler Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konusunda önümüzü açacak hükümler içermektedir.

2.2. Avrupa Kentel Şartı

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (KONGRE), tüm üye devletlerde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve bu amaçla takip edilmesi gereken politikaların oluşturulması için faaliyet gösteren bir meclistir.

KONGRE, söz konusu politikaların hayata geçirilmesi ve temellendirilmesi amacıyla "Avrupa Kentel Şartı" politika belgesini geliştirmiş ve bu belge 1992 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir.

Avrupa Kentel Şartı, Avrupa kıtası içerisinde yaşanabilir bir kentin standartlarını belirlemekte ve konuyla ilgili öneriler sunmaktadır. Şart'a göre, Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentliler; güvenlik, kirletilmemiş sağlıklı çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültür, kültürler arası dayanışma, kaliteli mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynaklar ve zenginlikler, kişisel bütünlük, yönetimler arası iş birliği, eşitlik başlıklarıyla sıralanan haklara sahiptir.

Avrupa Kentel Şartı, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonunun 20. Maddesi doğrudan eşitlik ile ilgilidir.

Aşağıda belirtilen hakların gerçekleşmesi bireylerin, dayanışma ve sorumlu hemşehriliğe ilişkin eşit yükümlülükleri kabul etmesine bağlıdır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kentliler şu haklara sahiptir:

- 1. Güvenlik:** Olabildiğince suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış güvenli bir kent, 2.Kirletilmemiş sağlıklı çevre: Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre,
- 2. Kirletilmemiş sağlıklı çevre:** Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre,
- 3. İstihdam:** Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması,
- 4. Konut:** Gizlilik ve dokunulmazlığının garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması,
- 5. Dolaşım:** Toplu ulaşım, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu düzenin sağlanması,
- 6. Sağlık:** Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması,
- 7. Spor ve Dinlenme:** Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması,
- 8. Kültür:** Değişik kültürel ve yaratıcı faaliyetlere erişim ve katılım,
- 9. Kültürler arası Kaynaşma:** Geçmişten günümüze farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması,
- 10. Kaliteli Mimari ve Fiziksel Çevre:** Tarihi yapı mirasının duyarlı biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması,
- 11. İşlevlerin Uyumlu:** Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasının sağlanması,
- 12. Katılım:** Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması,

- 13. Ekonomik Kalkınma:** Yerel yönetimlerin doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması,
- 14. Sürdürülebilir Kalkınma:** Yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevre korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması,
- 15. Mal ve Hizmetler:** Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması,
- 16. Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar:** Yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil biçimde yaşayanların yararı gözetilerek korunması ve yönetimi,
- 17. Kişisel Bütünlük:** Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması,
- 18. Belediyeler Arası İş Birliği:** Kişilerin kentle ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri,
- 19. Finansal Yapı ve Mekanizmalar:** Bu deklarasyonda tanımlanan hakların sağlanması için gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması,
- 20. Eşitlik:** Yerel yönetimlerin tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel engellerine bakılmadan; eşit olarak sunulmasını sağlamakla yükümlü olmasıdır.

2.3. Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından, 2006 yılında Kadın Erkek Eşitliği 5. Topluluk Eylem Programı çerçevesinde, Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimlerin, yetkilerini kullanmak ve ortaklıklar oluşturmak suretiyle, vatandaşları için daha fazla eşitliği hayata geçirme görevini edinmeleri amacıyla Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı hazırlanmıştır.

Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimlere yönelik olan bu şartta yönetimler, imza koymaya, kadın - erkek eşitliği ilkesini hayata geçirmeyi kamusal bir görev kabul etmeye ve kendi yetki alanları dahilinde Şart'ta öne sürülen taahhütleri uygulamaya çağrılmaktadır.

İmzacı yönetimlerden ilk olarak Eşitlik Eylem Planı geliştirmek üzere çalışmalar yürütülmesi istenmektedir. Eşitlik Eylem Planları ile yerel yönetimlerin kadın erkek eşitliğini ana akımlaştırması ve

kadının statüsünün güçlendirilmesi için faaliyetlerin yapılması beklenilmektedir.

Türkiye’de bu şartı; Trabzon Ortahisar, İstanbul Büyükçekmece, Antalya Büyükşehir, Mersin Tarsus, Ankara Çankaya, Adana Büyükşehir, Nevşehir, Denizli, İzmir Büyükşehir, Kars, Bursa Büyükşehir, Trabzon Büyükşehir, Osmangazi, Ordu Büyükşehir, Giresun, Antalya Muratpaşa, İstanbul Şişli, Mersin Akdeniz, İstanbul Beylikdüzü, İstanbul Kadıköy, İzmir Urla, Tekirdağ Süleymanpaşa, Gaziantep Büyükşehir ve İzmir Karabağlar Belediyesi olmak üzere 24 belediye imzalamıştır.

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı

İlkeler | Yerel Yaşamda Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı’na imza koyan taraflar aşağıdaki hususların çalışmalarımızın temel ilkelerini oluşturduğunu kabul ederler:

1. Kadın - erkek eşitliği temel bir haktır.

Yerel ve bölgesel yönetimler söz konusu hakkı tüm sorumluluk alanları dahilinde, her türlü ayrımcılığı -doğrudan veya dolaylı - önleme sorumluluğu da dahil, uygulamakla yükümlüdürler.

2. Kadın - erkek eşitliği, çoklu ayrımcılık ve dezavantajlar hususlarının gerektiği biçimde ele alınmasını temin etmek.

Toplumsal cinsiyetin yanı sıra ırk, ten rengi, etnik ve sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, ulusal azınlık mensubu olma, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş, cinsel yönelim veya sosyo-ekonomik statüye dayalı çoklu ayrımcılık ve dezavantajların kadın - erkek eşitliği konusu çerçevesinde dikkate alınması gerekmektedir.

3. Kadınların ve erkeklerin karar alma süreçlerine dengeli katılımları demokratik bir toplum için ön koşuldur.

Kadın - erkek eşitliği hakkı gereği yerel ve bölgesel yönetimler, uygun tüm tedbirleri almak ve gerekli tüm stratejileri uygulamak suretiyle, karar alma süreçlerinin tüm aşamalarında kadınların ve erkeklerin dengeli katılımını ve temsiline sağlamaları yükümlüdürler.

4. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının tasfiyesi kadın - erkek eşitliğinin sağlanmasında önem taşımaktadır.

Yerel ve bölgesel yönetimler, kadınların statüleri ve yaşam koşullarına dair eşitsiz-

liklerin temelinde yer alan ve de kadınların ve erkeklerin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamdaki rollerinin eşitsiz değerlendirilmesine yol açan kalıp yargıların ve engellerin tasfiyesi yönünde çalışmalıdırlar.

5. Yerel ve bölgesel yönetimlerin tüm faaliyetlerine toplumsal cinsiyet bakış açısının yerleştirilmesi kadın - erkek eşitliğinin ilerletilmesi için gereklidir. Yerel nüfusun yaşamını etkileyen politikaların, yöntemlerin ve araçların geliştirilmesi aşamalarında toplumsal cinsiyet bakış açısı dikkate alınmalıdır. "Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi" ve "toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme" tekniklerinin uygulanması bu anlamda verilebilecek örneklerdir. Bu amaçla; kadınların yerel yaşam deneyimleri, hayat ve çalışma koşulları çözümlenmeli ve dikkate alınmalıdır.

6. Eylem planları ve programları için gerekli kaynağın tahsisi kadın - erkek eşitliğinin ilerletilmesi için gereklidir. Yerel ve bölgesel yönetimler eşitlik eylem planları ve programlarını hazırlamalıdır, bunların uygulanması için mali ve insan gücü kaynağının tahsis edilmelidir.

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Hedefler

2.4.

Dünyada sürdürülebilir kalkınma perspektifi, 1992 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Rio de Janeiro'da düzenlenen Çevre Konferansında "Gündem 21" politika belgesi ile hükümetler nezdinde kabul edilmiştir.

Gündem 21'den sonra Eylül 2000'de toplanan BM Genel Kurulu'nda 147 devlet ya da hükümet başkanı (ve toplam 189 üye ülke) "küresel düzeyde insan onuru, eşitlik ilkelerinin güçlendirilmesi için topluca taşıdıkları sorumluluğu" kabul ederek Binyıl Kalkınma Hedeflerini belirlemişlerdir.

2012 yılında Rio de Janeiro'da toplanan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansında, dünyamızın karşı karşıya olduğu acil çevresel, siyasi ve ekonomik sorunları ele alan evrensel hedefler kümesi olan "Küresel Hedefler" kabul edilmiştir.

2030 hedefiyle hazırlanan "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Hedefler", 17 ana hedef ile 169 alt başlıktan oluşmaktadır. "Kimseyi Geride Bırakma" ve "Herkesi Anlat" sloganlarıyla küresel hedeflerin amacı ve yaygınlaştırılması anlatılmaktadır.

Küresel hedeflerin 5. Maddesi "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" başlığı altında düzenlenmiştir. Kadın ve kız çocuklarının dünya nüfusunun yüzde 50'sini oluşturduğu tespitiyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygın olmasının toplumsal ilerlemeyi engellediğinden yola çıkılarak bu maddeye ihtiyaç duyulmuştur.

2

8

14

Sürdürülebilir Kalkınma İçin KÜRESEL AMAÇLAR

Yerel Yönetimlerin Plan ve Hizmetlerini Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Hedeflerin 5. Maddesiyle İlişkilendirin!

- Yerel yönetimler, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek için ne tür hizmetler veriyor?
- Yerel yönetimler, cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmama ve eşitliği uygulama için mekanizmalar ve düzenlemeler yapıyor mu?

- Yerel yönetimler, kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin sonlandırılması için ne tür tedbirler alıyor?
- Yerel yönetimler, erken yaşta zorla evlendirmelerin ortadan kaldırılması için ne tür çalışmalar yapıyor?
- Yerel yönetimler, kadın sağlığı ve cinsel sağlık konusunda farkındalık çalışmaları ile hizmete kolay erişim konusunda çalışmalar yapıyor mu?
- Yerel yönetimler, kadınların toplumsal ve siyasal süreçlere eşit temsil ve katılımı konusunda neler yapıyor?
- Yerel yönetimler, kadınların bilgiye, teknolojiye, ekonomik, kültürel, sanatsal faaliyetlere erişimini kolaylaştırıyor mu?
- Yerel yönetimler, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi için ne tür faaliyetler yapıyor?

Madde 5: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek

5.1. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi

5.1.1. Cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmama ve eşitliği uygulama, güçlendirme ve teşvik eden yasal çerçevelerin yürürlükte olup olmaması

5.2. Kamu alanları ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması

5.2.1. Şiddetin türüne ve yaşa göre, son 12 ay içinde mevcut ya da eski partneri tarafından fiziksel, cinsel ya da psikolojik şiddete maruz kalan daha önce ilişkisi olmuş 15 yaş ve üzeri yaştaki kadın ve kızların oranı

5.2.2. Yaşa ve olayın oluş yerine göre, son 12 ay içinde partneri dışındaki biri tarafından cinsel şiddete maruz kalan 15 yaş ve üstü kadın ve kızların oranı

5.3. Çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme ve kadın sünneti gibi bütün zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması

5.3.1. 15 yaşından önce ve 18 yaşından önce evlenmiş ya da bir birlikteliği olmuş 20-24 yaştaki kadınların oranı

5.3.2. Yaşa göre, kadın sünneti geçirmiş 15-49 yaş arası kadın ve kızların oranı

5.4. Ücretsiz bakım ve ev işlerinin kamu hizmetleri, altyapı ve sosyal koruma politikalarının sağlanması ve hane ve aile içinde sorumluluğun ulusal açıdan uygun bir biçimde paylaşılmasının geliştirilmesi yoluyla tanınması ve değer görmesi

5.4.1. Cinsiyet, yaş ve yere göre ücretsiz ev işleri ve bakıcılık için harcanan zamanın oranı

5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin bir biçimde katılımlarının ve kadınlara karar verme mekanizmalarında, her düzeyde lider olabilmeleri için eşit fırsatlar tanınmasının güvence altına alınması

5.5.1. Yerel yönetimler ve ulusal parlamentolardaki kadınların sandalye oranı

5.5.2. Yöneticilik pozisyonlarındaki kadınların oranı

5.6. Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Programı, Pekin Eylem Platformu ve bunların gözden geçirme konferansları sonucunda ortaya çıkan konferans çıktılarına uygun olarak cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına evrensel erişimin sağlanması

5.6.1. Gebeliği önleyici uygulamaların kullanımı, cinsel ilişkileri ve üreme sağlığına ilişkin kendi bilinçli kararlarını veren 15-49 yaş kadınların oranı

5.6.2. 15-49 yaş kadınlara cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin bilgi ve eğitime erişimi kanun ve yönetmeliklerle garanti eden ülkelerin sayısı

5.a. Kadınların ekonomik kaynaklara ulaşma, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerlerinde kontrol kurabilme, finansal hizmetler, miras ve doğal kaynaklara erişimleri gibi konularda ulusal yasalara uygun olarak eşit haklara sahip olmaları için reformlar yapılması

5.a.1. (a) Cinsiyet ayrımında, tarımsal arazi üzerinde mülkiyet veya güvenceli haklara sahip toplam tarımsal nüfus oranı ve (b) kullanım hakkı ayrımında, tarım arazisi sahipleri veya hak sahipleri arasında kadınların oranı

5.a.2. Toprak sahipliği ve/veya kontrolünde kadınların eşit haklarını garantileyen yasal çerçeveleri olan (örf ve adet hukuku dahil) ülkelerin oranı

5.b. Kadınların güçlenmelerinin ilerletilmesi için özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere etkinleştirme teknolojisinin kullanımının geliştirilmesi

5.b.1. Cinsiyete göre cep telefonu sahibi bireylerin oranı

5.c. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi ve kadınların ve kız çocuklarının her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politikaların ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesi ve güçlendirilmesi

5.c.1. Cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için kamu ödenekleri yapan ve izleme sistemleri olan ülkelerin oranı

Birleşmiş Milletler Toplu Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Konferansı Habitat III, 17 - 20 Ekim 2016 tarihleri arasında Ekvador'daki Quito kentinde gerçekleşmiştir. Konferansta "Habitat III Yeni Kentsel Gündem" yeni politika belgesi olarak benimsenmiştir.

Habitat III Yeni Kentsel Gündemi'nin 5. maddesinde toplumsal cinsiyet eşitliği doğrudan tariflenmektedir. "5. Yeni Kentsel Gündem, kentlerin ve yerleşmelerin planlanma, tasarım, finansman, imar, idare ve yönetim şekillerini yeniden ele alarak, yoksulluğun ve açlığın tüm biçim ve boyutlarına son vermeye; eşitsizlikleri azaltmaya; sürekli, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmeye; sürdürülebilir kalkınmaya yaşamsal katkılarını tam olarak sağlayabilmek için cinsiyet eşitliğini ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesini gerçekleştirmeye; insan sağlığı ve refahının iyileştirilmesine; direncin artırılmasına ve çevrenin korunmasına yardımcı olacaktır."

Yine aynı belgenin ortak vizyonun c fıkrasında; "Cinsiyet eşitliğini sağlar ve kadınların her alanda ve karar verme süreçlerinin her düzeyinde liderlik yapabilmeleri için eşit haklar ile tam ve etkili katılımlarını sağlayarak, tüm kadınlar için insan onuruna uygun işler ve eşit işe eşit ücret ya da eşdeğer işler sağlayarak ve özel ve kamusal mekânlarda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılık, şiddet ve tacizi engelleyerek ve ortadan kaldırarak tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirir" denilmektedir.

Ana maddede norm olarak belirtilmesi ve ortak vizyonla beraber katılım, kentsel gelişim projeleri, erişilebilirlik, farklılıkların korunması vb. gibi maddelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı süreçlerin işletilmesine yer verilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı, ilk olarak 1996 yılındaki Habitat II Ajandası'nın 3. Bölümüne dayanılarak yapılmıştır. UN Habitat 1999 toplantısından sonra Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin ana akımlaştırılması stratejisi çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikası 2002 düzenlenmiştir. 2008-2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı, UN Habitat (2011) ana akımlaştırma ve izlemeyi hedeflemiştir.

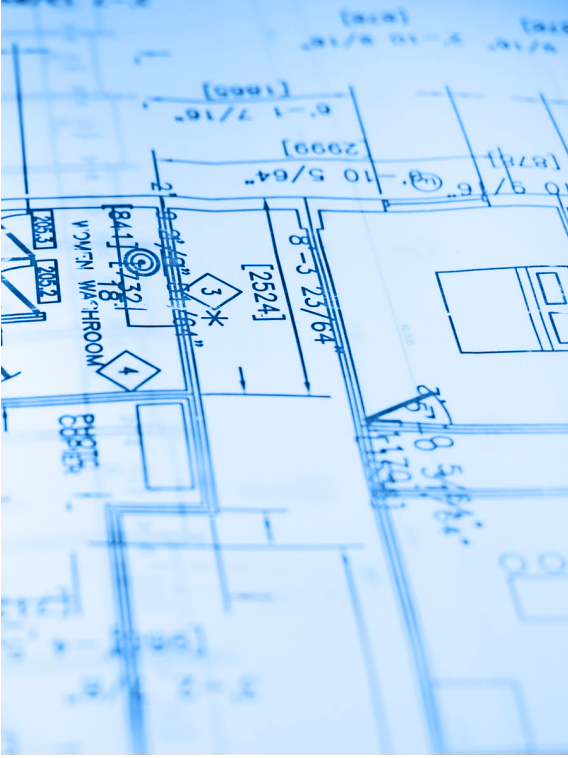
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı'nın (GEAP) 2014-2019 çıktılarında; Ulusal, bölgesel ve yerel yönetimlerin uyguladığı çevresel, ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilir, toplumsal cinsiyete duyarlı, hak temelli ve kapsayıcı kent gelişim politikaları; kent yoksullarının, kadınların ve erkeklerin, gençlerin ve yaşlıların

2.5. HABİTAT III Yeni Kentsel Gündem

UN Habitat 2014-2019 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı

yaşam standartlarını yükselttiği gibi bu grupların kentin sosyoekonomik yaşamına tam ve eşit katılımlarını arttırdığı ifade edilmektedir.

UN Habitat 2014-2019 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planının kentsel haklar ve hizmetler bağlamındaki hedefleri ise şöyle:

Kent mevzuatı, arazi ve yönetim: Herkes için var olan arazinin, yoksullar lehine, toplumsal cinsiyete duyarlı ve ölçeklendirilebilir arazi araçlarının geliştirilmesi aracılığıyla güvenli, ayrımcı olmayan ve eşit erişim, kullanım ve kontrolü. Hesap sorulabilir, kapsayıcı, demokratik, toplumsal cinsiyete duyarlı kurumlar ve sistemler aracılığıyla kentsel yönetişimin geliştirilmesi. Kadınların ve kız çocuklarının -kent planlaması, idaresi ve yönetiminde aktif ve anlamlı katılımlarının bir ön koşulu olarak- kaliteli kent hizmetlerine, kamusal alanlara ve hareketliliğin her biçimine güvenli, otonom erişimlerinin sağlanması.

Kent planlaması ve dizaynı: Toplumsal cinsiyete duyarlı kompakt, entegre ve birbirine bağlı kentlerin planlanması ve tasarlanması için politika ve yapıların geliştirilmesi. Kompakt, toplumsal olarak içerici, entegre ve birbirine bağlanmış kentlere ulaşmak üzere toplumsal cinsiyete duyarlı plan ve tasarımların geliştirilip uygulanması için kent, bölgesel ve ulusal yönetimlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi.

Temel kentsel hizmetler: Temel hizmetlere erişimde eşitliğin artırılması amacıyla toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların uygulanması için, yerel, bölgesel ve ulusal yönetimlerin kapasitelerinin artırılması. Partner ülkelerde UN-HABITAT programları aracılığıyla harekete geçirilen toplumsal cinsiyet etkili kentsel temel hizmetler için ayrılan yatırım akışının artması. Kentte kullanılan sürdürülebilir temel kentsel hizmetlerin kullanım düzeylerinde artış (içme suyu kullanım düzeyinde artış, elektrik kullanım düzeyinde artış gibi).

Barınma ve gecekondü iyileştirme: Kapsayıcı barınma, gecekondü iyileştirme ve koruma alanında ilerleme ve etkililik için küresel çerçevenin geliştirilmesi. Sürdürülebilir kapsayıcı barınma, gecekondü iyileştirme ve koruma yaklaşımının ulusal politikalar, stratejiler ve kalkınma planlarına entegre edilmesi/anaakımlaştırılması.

2.6. CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi

2.6.1. CEDAW Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

Kadın erkek eşitliği ilkesinin bütün yaşam alanlarında gerçekleştirilmesi için atılan en önemli adım, 18 Aralık 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme kadınlara karşı ayrımcılığı bütün alanlarda yasaklamasından ve devletleri eşitliği hukuksal ve gerçek düzeyde sağlamakla yükümlü kılmasından dolayı özellikle önemlidir. Sözleşme 51 devlet tarafından imzalanarak 1981 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye Hükümeti CEDAW'ı 1985 yılında, Sözleşme'nin 9, 15, 16 ve 29. Maddelerine çekince koyarak imzalamıştır. Daha sonra yeni Medeni Kanun kabul edilmeden, 2001 yılında söz konusu çekinceleri kaldırmıştır.

2.6.2. İstanbul Sözleşmesi / Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi), 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Özel olarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti hedef alan ilk Avrupa sözleşmesi olma niteliğini taşıyan sözleşme, bugüne kadar Türkiye dahil Avrupa Konseyi üyesi 20 ülke tarafından onaylanmıştır. Türkiye, Sözleşme'yi imzaya açıldığı 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalamış, 14 Mart 2012 tarihinde ise onaylamıştır.

Sözleşme'nin amacı, kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak; kadına yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirme yolu da dahil olmak üzere kadınlarla erkekler arasında maddi (fiili) eşitliği sağlamak; ev içi şiddetin tüm mağdurlarının ve kadına yönelik şiddet mağdurlarının korunması ve yardım edilmesi için kapsamlı çerçeve, politika ve önlemler geliştirmek; kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet ortadan kaldırma amacıyla uluslararası işbirliğini yaygınlaştırmak; kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi amacıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. Maddesi "*kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğunu belirtmekle kalmaz; ayrıca "Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz"* da denilmektedir.

1998 yılında 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile kadınlara yönelik şiddet ile mücadeleye ilişkin ilk özel kanun çıkarılmıştır. Ayrıca, 2002 yılında Medeni Kanun'un çıkarılması, 2003 yılında Aile Mahkemeleri'nin kurulması, 2005 yılında Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikler ve 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu da yapılan düzenlemelerle kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda önemli yasal adımlardır.

TBMM bünyesinde 2009 yılında kurulan Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), kadın- erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli bir adım olmuştur. KEFEK, kadınlara yönelik şiddet ile mücadele alanında kadınlara ilişkin sorun alanlarına yönelik komisyonlar oluşturulması ve bu konuda çeşitli raporlar yayınlanmasını sağlamaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'ni temel alan 6284 Sayılı Ailenin ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 2012 yılında çıkarılmıştır. 6284 Sayılı Kanun'da şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmetler için Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur.

2.7. Ulusal Mevzuat ve Genelgeler

3. Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları - Kadın Dostu Kentler

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP), Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubunun girişimi ile başlatılmıştır.

Ortak Program, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve BM'yi bir araya getirmeyi, ulusal ve yerel düzeyde eşitliğin sağlanmasına uygun ortam hazırlamayı, kadın haklarını korumak ve geliştirmek için politik bir çevre yaratmayı amaçlamaktadır.

Ayrıca, kamuoyunu kadın hakları konusunda bilinçlendirmek; kadınları ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkin hale getirmek; kadınların ve kız çocuklarının eğitim düzeyini yükseltmek; yerel yönetimlerce belirlenen eylem planları kapsamında ortaya çıkacak projeleri destekleyerek hayata geçmelerini sağlamak da programın amaçları arasındadır.

Kent nüfusunun yansını kadınlar oluşturmasına rağmen yerel karar alma süreçlerine tam ve eşit bir biçimde katılım göstermelerinden dolayı ortak program kapsamında Kadın Dostu Kentler Projesi geliştirilmiştir. Projeye "yerel yönetimlerin planlama ve programlama süreçlerine toplumsal cinsiyet eşitliği prensibini yerleştirme ve bu sürece paralel olarak yerel yönetimler ile kadın örgütlerinin güçlendirilmesi ve aralarındaki işbirliği fırsatlarının artırılması" amaçlanmıştır.

"Kadın Dostu Kent" kavramı, "kadınların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi fırsatlardan eşit bir biçimde yararlanabildiği kentleri" ifade etmektedir. Kadın Dostu Kentlerin hayata geçirilebilmesi için de, katılımcı yerel yönetim mekanizmalarının yerel düzeyde oluşturulması, kadınların ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin yerel planlama ve karar verme süreçlerinde mevcudiyetinin sağlanması ve yerel yönetimlerle kadın kuruluşları arasındaki diyalog ve işbirliği olanaklarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadın Dostu Kentler Projesi, UNFPA (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu) ile İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.

Kadın Dostu Kentler Programı'nın ilk aşaması olan Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları Ortak Programı, İzmir, Nevşehir, Kars, Şanlıurfa, Trabzon ve Van illerinde 2006-2010 yılları arasında Sabancı Vakfı'nın desteği ile uygulanmıştır.

Türkiye'de yerel yönetim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki ilk proje olmakla beraber insan haklarının kabul edilmesinin 60. yılında tüm dünyada insan hakları alanında yürütülen en iyi altı projeden biri olduğu belirtilmektedir.

Programın ilk aşamasından sonra İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 2010/10 sayılı Genelgeyle, proje çıktılarının tüm illerde uygulanması yönünde çağrı yapılmıştır.

Ortak Program çerçevesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konularında örnek seviyede çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

1. Ortak programın uygulandığı altı ilde, kadın ve kız çocuklarının hayat kalitesinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara öncelik verildiğine dair bir taahhüt belgesi olan Yerel Eşitlik Eylem Planları katılımcı bir süreç işletilerek, yerel yönetimler ve kadın kuruluşları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde hazırlanmış ve İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisleri tarafından onaylanarak uygulama aşamasına geçirilmiştir.

Yerel Eşitlik Eylem Planları, yerel seviyede kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeyi, bunun için de toplumsal cinsiyet yaklaşımını yerel yönetim anlayışına yerleştirmeyi ve uygulamaların sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır. Yerel Eşitlik Eylem Planları, İl Özel İdaresi ve Belediye Stratejik Planlarına da yerleştirilmiştir. Pilot illerde stratejik planların hazırlanmasında kadın kuruluşlarının görüşlerine başvurulmuş, kadın ve kız çocuklarına yönelik çalışmalar stratejik hedefler arasına yerleştirilmiştir.

2. Yerel Eşitlik Eylem Planlarının uygulanmasını sürecinde yerel eşitlik politikalarının kurumsal çerçevesi de oluşmuştur. Bu bağlamda; pilot illerde kadın erkek eşitliğine yönelik çalışmalarının eşgüdüm ve izlenmesini sağlamak üzere İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulları kurulmuştur.

3. Bu Kurulun sekretaryasını yürütmek ve kadın ve kız çocuklarının başvuru ve şikayetlerini almak üzere Valilik ve Belediyelerde eşitlik birimleri oluşturulmuştur.

4. İl Genel Meclisi ve Belediye Meclislerinde, kadın erkek eşitliği komisyonları kurulmuştur. Ayrıca, illerdeki ilgili kurullara kadın kuruluşlarının katılımına yönelik uygulamalar başlatılmıştır.

5. Bu çalışmaların yanı sıra kentsel hizmetler kapsamında yeni kadın danışma merkezleri, toplum merkezleri, kız yurtları, ara istasyonlar ve sığınma evleri, kreş, bebek bakım ve emzirme odaları kurulmuş, ayrıca kız çocuklarına yönelik okul öncesi eğitim imkanları artırılmıştır. Sokak ve caddelerin daha iyi ışıklandırılması ve yeni oyun parkları inşaatlarına, mevcut parklarının kadınlar ve kız çocukları tarafından

kullanımını sağlamak üzere yeniden düzenlenmesine önem verilmiştir. Kadınların iş hayatına katılımını desteklemek üzere mesleki eğitim imkanları artırılmıştır. Yerel karar alıcılar ile kamu personelinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığını artırmak için eğitimler düzenlenmiştir. Mevsimlik tarım işçileri dahil özel ilgiye muhtaç grupları hedefleyen sağlık hizmet modelleri geliştirilmiştir”

İçişleri Bakanlığı'nın 81 İl Valisine gönderdiği bu genelgedeki örnek çalışmalarla kadınların ve kız çocuklarının günlük hayatta daha mutlu ve huzurlu olmalarını temin etmesinin yanı sıra;

- Ülkemizin Avrupa Birliği tam üyelik müzakere sürecine de olumlu yönde katkıda bulunacağı,
- Yerel Gündem 21'de yer alan; yerel yönetimlerin, karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine kadınların ve gençlerin etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirmeleri ve uygulamaları hedefini de destekleyeceği,
- Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri arasında sayılan kız çocuklarının eğitimi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlendirilmesini sağlamaya yönelik çalışmalar ile kadın ve anne sağlığının iyileştirilmesi, gebelik ve doğum sırasında anne ölüm oranlarının azaltılması konularında yapılacak çalışmaların, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesine önemli katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

Sonuç olarak söz konusu genelgeyle;

- Yerel Eşitlik Eylem Planlarının yapılması,
- İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurullarının,
- Eşitlik Birimlerinin,
- Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonlarının oluşturulması,
- Kadın Danışma Merkezleri, Toplum Merkezleri, kız yurtları, ara istasyonlar ve sığınma evleri, bebek bakım ve emzirme odaları, kız çocuklarına yönelik okul öncesi eğitim imkanları artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığın artırılması için eğitimler yapılması gibi hususlarda İl Özel İdaresi ve il dahilindeki Kaymakamlıklar ve Belediye Başkanlıklarına duyurularak uygulamaların yaygınlaştırılması istenmiştir.

Kadın Dostu Kentler Programının ikinci aşaması, 2011-2014 yılları arasında Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin, Samsun olmak üzere 7 il eklenerek, toplam 12 ilde devam etmiştir.

4. Yerel Yönetimlerde Programlama ve Hizmet Sunumu

Stratejik planlar, Türkiye’de nüfusu 50 binin üzerindeki yerel yönetimlerin orta vadeli vizyonları, verdikleri hizmetlerin çerçevesi, kendi iç ve dış paydaş değerlendirmeleri, belirli dönemde verilecek hizmetler kapsamında uygulanacak projeleri gibi bilgilerin yer aldığı temel programlama araçlarıdır.

5393 sayılı Belediyeler Kanununun 41. maddesine göre Belediye Başkanları, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak görev yapacağı süreyi kapsayan stratejik planı Belediye Meclisinin onayına sunmak zorundadır. Yine aynı maddeye göre stratejik planlar üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının görüşleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Stratejik planlar görevde bulunan süre boyunca Belediyelerin yapacağı faaliyetlerin ve bunlarla ilişkili bütçelerin temel altyapısını oluşturur.

4.1. Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama

Stratejik planlar ve stratejik yönetim yaklaşımı kamu yönetiminde iyi yönetim ilkelerini uygulamaya sokmayı amaçlar. Yerel özellikleri, etkinliği ve verimliliği dikkate alan, şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlayan bir anlayışa geçişi temsil ederler. Demokratik katılım kamu yönetiminde stratejik yönetim anlayışının başlıca koşullarından biridir. Dolayısıyla, bir yerel yönetimin belirli bir dönemde izleyeceği stratejik yönetimin ve buna paralel olarak hazırlanan stratejik planların başarısını belirleyen unsurlardan biri de düzeyde bir katılımçılıkla tasarlandıkları ve uygulandıklarıdır.

I Stratejik Planlar Neden Önemlidir?

- Stratejik planlar, geleceğin düşünülmesini ve planlanmasını sağlar.
- Stratejik planlama kurumun bugünü ile gitmek istediği yer arasındaki yolu ve araçları ifade eder. Sonuçların ve sonuçlara giden yolun planlanmasıdır.
- Değişimin planlanması ve yönetimini içerir. Dinamiktir ve geleceğe yöneliktir.
- En iyi sonuçları almak için etkili bilgi toplama, stratejik alternatif geliştirme, araştırma ve şimdiki kararların gelecekteki çıkarımları üzerine vurgu gerektirir.
- Stratejik planlar, katılım süreçlerinin organize etmenin de önemli araçlarından biridir. Plan yapımına hemşehrilerin katılımını sağlayarak kentlilik bilincinin gelişimini sağlar.
- Stratejik planlar, yerel yönetimlerin politikalarında sürekliliği ve sürdürülebilirliğini

sağlar. Kurumun ve yerelin sorunlarının bütüncül ele alınmasını sağlar.

- Stratejik planlar, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının iş birliği yapmasını sağlar.

Stratejik planlar 5 yıllık süreyle yapılır. Performans Programı 1 Yıllık, Faaliyet Raporu 1 yıllık, Yatırım Programı 1 Yıllık, Bütçe 1 Yıllık hazırlanır. Stratejik plan yönetimi ile Belediye Operasyon / Veri Analiz Sistemleri, İç Kontrol Yönetimi, İş Akışları / Otomasyon sistemleri de kurulmalıdır.

Yerel Yönetimlerin Stratejik Planlarını İnsan Hakları ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilişkilendirin!

- Stratejik planda tanımlanan misyon ve vizyon içerisinde insan hakları ve küresel hedeflere atıf var mı?
- Stratejik plandaki durum analizinde belirtilen tespitlerde insan hakları ve küresel hedefler arasında bir ilişki kurulmuş mu?
- Stratejik planın yasal dayanaklar kısmında uluslararası sözleşmelere yer veriliyor mu?
- Stratejik planda hangi dezavantajlı gruplar tanımlanıyor?
- Stratejik planda toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine stratejik hedef yer alıyor mu? Faaliyetler ve projeler var mı?
- Stratejik plandaki yerel yönetim hizmetlerinde kadın/erkek cinsiyetlerine göre ayrı ayrı ölçüm ve değerlendirme var mı?
- Stratejik planda toplumsal cinsiyet eşitliği ve farklı dezavantajlı kesimler arasında ortak kesimler var mı?
- Stratejik plana sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere dış paydaşların katılımları sağlanmış mı?
- Stratejik planda yönetim ve katılım süreçlerinin mekanizmaları tanımlanmış mı?
- Stratejik planın yapım süreci hemşehri katılımına açık şekilde bilgilendirilerek mi yapılıyor?
- Stratejik planın izleme ve değerlendirme süreçleri açık ve şeffaf mı?

İyi Örnek: Nilüfer Belediyesi 2014-2019 Stratejik Planı / Kentleşme Politikası

Nilüfer Belediyesi olarak,

Uluslararası sözleşmeler ile belirlenmiş olan tüm haklara saygılı, demokrasi, özgürlük, katılımcılık, sosyal belediyecilik, eşitlik ve vicdanı odağına alan bir yerel yönetim anlayışı ve kurumsal kimlik ile

- Planlı ve çağdaş bir yerleşimin oluşturulduğu,
- Sosyal ve teknik alt yapıda çağdaş dünya ülkeleri standartlarını yakalayan,
- Doğal ve kültürel mirasın korunduğu ve geliştirildiği,
- Yaşam ve mekan kalitesinin iyileştirildiği,
- Doğal afet ve deprem kaynaklı risklerin azaltıldığı,
- Gerek kurum içi organizasyon ve çalışma ortamında gerekse hizmet sunumunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı, kadınların, engellilerin ve diğer dezavantajlı grupların kenti eşit derecede kullanma ve yararlanma hakkına sahip olduğu, topluma tam ve etkin bir şekilde dahil olmanın yanında kente dair karar süreçlerine eşit, kolay ve etkin bir şekilde katılımlarının sağlandığı,
- Her türlü ayrımcılıktan uzak, kültürel, sosyal, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, etnik ve ekonomik farklılıkların(ın) gözetildiği ve bu farklardan kaynaklanabilecek eşitsizlikleri bertaraf edecek bir yönetim anlayışıyla hareket eden, hiçbir hemşerimizin kentsel yaşam kalitesinin zarar görmediği ve belediye hizmetlerine erişimde ayrıcalığa uğramadığı,
- Yayaları, kadınları, engellileri, bisikletlileri hareket kısıtlılığı olan bireyleri kapsayan insan odaklı ulaşım altyapısının oluşturulduğu,
- Sahipli ve sahihsiz tüm hayvan ve canlıların sağlık ve refahları için hizmet eden, koruyan, iyileştiren, doğaya saygılı, canlı ve hayvan dostu,
- İnsan odaklı, insanlık onuruna ve bireysel özgürlüklere saygılı,
- Mutlu, keyif alınan, keyif veren, gülümsenen, gülümseyen ve gülümseten, bir NİLÜFER oluşturmayı ve bunu sürdürülebilir kılmayı taahhüt ederiz.

İyi Örnek: Nilüfer Belediyesi 2014-2019 Stratejik Planı

Hedef 3.5. Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının belediye genelinde yaygınlaştırılarak tüm hizmetlere yansımaları sağlamak

Stratejiler:

Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının belediye genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik hizmetlerin sürdürülmesi

Performans Göstergeleri / Önemli Aşama ve Çıktılar:

	Mevcut Durum	Hedef	Yıllık Hedefler		
			2017	2018	2019
Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim sayısı	20	50	40	45	50
Yeni işe başlayanlara toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilme oranı	100%	100%	100%	100%	100%
CED yapılan proje sayısının toplam projeler oranı	10%	30%	25%	25%	30%

Proje / Faaliyet	2017	2018	2019
Cinsiyet eşitliği ile ilgili farkındalık ve yayın çalışmaları	X	X	X

Hedef 3.7. Nilüfer'in yaşam boyu spor kültürünün içselleştirdiği bir spor kenti olmasını sağlamak

Stratejiler:

Nilüferlileri spor yapmaya teşvik edecek aktivite ve organizasyonlar düzenlenmesi

Performans Göstergeleri / Önemli Aşama ve Çıktılar:

	Mevcut Durum	Hedef	Yıllık Hedefler		
			2017	2018	2019
Düzenlenen spor organizasyon sayısı	17	21	20	20	21
Düzenlenen spor organizasyonlarına katılan kadın sayısı	7.112	7.700	7.500	7.600	7.700
Düzenlenen spor organizasyonlarına katılan erkek sayısı	35.729	36.300	36.100	36.200	36.300
Düzenlenen spor organizasyonlarına katılım sayısı	42.841	44.000	43.600	43.800	44.000

İyi Örnek: Çankaya Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Hedef 3.8 Çankaya’da Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye İlişkin Hizmetler Sunmak

Stratejiler:

- “Kadın Danışma Merkezi” geliştirilecek.
- Çankaya Evleri’nde halkla doğrudan ilişkili çalışanlara, kadına yönelik şiddetle ilgili farkındalık eğitimi verilecek.
- Çocuk Merkezi’nde eğitim alan çocukların ailelerine kadına yönelik şiddeti önleme konusunda farkındalık eğitimi verilecek.
- Kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapılacaktır.
- Kadın sığınma evi yer değişikliği yapılacaktır.
- Kadın sığınma evi psikiyatrik konsültasyon sistemi sürdürülecektir.
- İlgili kamu kurumları ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapılacaktır.
- Mağdur kadınlara ayni yardım yapılacaktır.

Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019	Açıklama
3.8.1. Kadın Dayanışma Merkezi’nin ihtiyaçlarının karşılanması	1	1	1	1	1	
3.8.2. Danışma hizmeti verilen kadın sayısı	500	500	500	500	500	
3.8.3. Farkındalık eğitimi verilen kişi sayısı	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
3.8.4. Düzenlenen sempozyum, panel vs. sayısı	2	2	2	2	2	
3.8.5. İş birliği yapılan kuruluş sayısı	5	5	5	5	5	Kamu kuruluşları, Üniversiteler ve Sivil Toplum Örgütleri
3.8.6. Kadın Sığınmaevi psikiyatrik konsültasyon sistemi çalışmalarının yapılması	1	1	1	1	1	
3.8.7. Hizmet içi eğitim sayısı	3	3	3		3	
3.8.8. Kadın Sığınma evinin yer değişikliğinin yapılması	1					

4.2. Yerel Eşitlik Eylem Planı

Kadın Dostu Kentler Projesi kapsamında, 2006-2010 yılları arasında, Yerel Eşitlik Strateji ve Eylem Planları yapılmaya başlanmıştır. Antalya, Bursa, İzmir, Gaziantep, Kars, Malatya, Mardin, Nevşehir, Samsun, Şanlıurfa ve Trabzon'da Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlanırken Adıyaman, İzmir, Kars, Mardin, Samsun ve Şanlıurfa'da Yerel Eşitlik Stratejik Planı yapılmıştır.

Yerel Eşitlik Eylem Planları genellikle eğitim, sağlık, istihdam, yönetim mekanizmalarına katılım, kadına yönelik şiddet ve kentsel hizmetler gibi altı başlıkta yapılmaktadır. Plan hazırlama sürecinin il/ilçe kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, muhtarlar ve kent konseyleri gibi paydaşlarla birlikte katılımcı olarak yapılması tavsiye edilmektedir. Böylelikle yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için üstlenmeleri gereken sorumlulukları ve oluşturmaları gereken işbirlikleri plan içerisinde tarif edilebilmektedir.

Yerel Eşitlik Eylem Planı yaparken dikkat edilecek hususlar:

- İç ve dış paydaşlarını iyi tanımlayarak plan yapım sürecine katılımlarını sağlar.
- Kentteki kadınların taleplerini iletecekleri yöntemler geliştir, anket, forum vs.
- Mevcut durum ve Güçlü-Zayıf Yönler, Tehditler-Fırsatlar (GZTF) analizini hazırlar.
- Uluslararası ve ulusal yasal yükümlülüklerini gözetir.
- Bütüncül yaklaşımla, üst ölçekli planlardaki ilgili karar ve hedefleri dikkate alır.
- İnsan hakları göstergeleri, Habitat III Yeni Kentsel Gündem ve sürdürülebilir kalkınma için küresel hedeflerle yerel eşitlik eylem planını ilişkilendirir.
- Eğitim, sağlık, istihdam, yönetim mekanizmalarına katılım, kadına yönelik şiddet ve kentsel hizmetler başlıklarını birbiriyle ilişkilendirecek şekilde bütüncül ele alır.
- Planın izleme ve değerlendirme mekanizmasını oluşturur.
- Belli zaman aralıklarıyla iç ve dış paydaşlara geri bildirim yapar.
- Yerel Eşitlik Eylem Planını, iletişim mecralarında yayınlamakla görünür kılar.
- Yerel Eşitlik Eylem Planını, belediye meclisinde onaylayarak kurumun taahhüdü altına alınmasını sağlar.

İyi Örnek: Kadıköy Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı

Kadıköy Belediyesi, kadın ve kız çocuklarının yaşam kalitesini yükseltecek hizmet tasarımı ve sunumuna ilişkin yerel eşitlik mekanizmasının oluşturulması için, katılımcı bir süreçle ortak aklın oluşturulacağı, ilgili tüm kesimlerin görüşlerinin alınacağı bir "Yerel Eşitlik Eylem Planı" nı 2016'da hazırlamaya karar vermiştir.

İçişleri Bakanlığı'nın 2010 Genelgesine dayanılarak yapılan Yerel Eşitlik Eylem Planı, "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Haftası"nda kadınlarla ve kadın örgütleriyle birlikte hazırlanmıştır.

Planın hazırlanma sürecinde düzenlenen "Kadıköy Kadın Forumu ve Yerel Eşitlik Çalıştayı" Kadıköy'de toplumsal cinsiyet eşitliği hususunda yerel yönetimin, akademisyenlerin, STK'ların, kadın örgütlenmelerinin ve Kadıköylü kadınların bir araya gelerek fikir üretebileceği bir zemin olarak kurgulanmıştır.

Kadıköy Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı, Kadın Dostu Kentler Projesi'nin dışında belediye meclisinin toplumsal cinsiyet eşitliği komisyonu ile Kadın STK'larının talebiyle yapılmıştır.

Kadıköy Kadın Forumu ve Yerel Eşitlik Çalıştayı'nın hedefleri, aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Kadın örgütleri, STK'lar, akademi ve yerel yönetim arasında işbirliği ve eşgüdümüne yönelik süreçlerin başlatılmasına yönelik bir adım niteliğinde olması,
- Toplumsal cinsiyet ve kadın sorunları alanında çalışan, uzmanlaşmış deneyimin yerel yönetimin deneyimiyle buluşup karşılıklı fikir ve öneri aktarımının sağlanması,
- Kadıköy için toplumsal cinsiyet ve yerel eşitlik eylem planının oluşturulması ve bunun uygulanmasına yönelik sürekli işbirliği ve eşgüdümün temellerinin atılması,
- Kadın yurttaşlardan belediye hizmetlerine ilişkin taleplerin alınmasına yönelik açık forum ve anonim anket düzenlenmesi ve kaydının tutulması,
- Kadıköy'ün Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın (YEPP) takvimlendirilmesi, stratejik plan çerçevesinde uygulama önceliklerinin belirlenmesi,
- Kadıköy Belediyesi'nin kadınların geniş katılımıyla örülen politika belirleme, talep alma, hizmet alanlarında uygulama süreçlerini işleterek, katılımcı yerel yönetim modelini sağlaması; bu alanda öncü ve örnek olması.

Kadıköy Kadın Forumu ve Yerel Eşitlik Çalıştayı, taleplerin doğrudan kadınlar tarafından dillendirilmesini ve kadın örgütlerinin süreçlere katılmasını sağlamak hedefiyle, günün iki yarısında, iki farklı etkinlik halinde gerçekleşmiştir.

Kadıköy Kadın Forumu'nda, "Yerel Yönetimler ve Kadın" başlıklı çerçeve sunum ile ön bilgilendirme yapıldıktan sonra, Kadıköy'ün farklı semt ve mahallelerinden, farklı arka planlara sahip, örgütlü veya örgütsüz, her yaştan kadın, söz alarak taleplerini, şikâyetlerini ve uygulamaya yönelik somut önerilerini sunmuştur.

İkinci etkinlikte ise Kadıköy'ün yerel eşitlik eylem planının temelini oluşturması düşünülen beş ayrı konu başlığı altında, ilgili STK, kamu idaresi, yerel yönetim, akademisyen ve vatandaşların bir araya geldiği ve görüş, öneri, deneyim ve uzmanlıklarını aktardığı beş farklı atölyeye dağılımla, yerel eşitlik planının çıkarılması hedefiyle bir Yerel Eşitlik Çalıştayı düzenlenmiştir.

Kadıköy'ün yerel eylem planının konu başlıkları, çalıştay hazırlık süreci sonrasında "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele", "Kadın ve Sağlık", "Kentsel Hizmetler ve Kadın", "İstihdam ve Eğitim" ve "Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı, Katılım ve Temsiliyet" olarak belirlenmiştir. Beş ayrı konu başlığında yapılan atölyelerde, alan deneyimi bulunan veya konuya taraf olan, gerek belediyeden, gerek sivil toplumdan ve akademiden kadınlar ikişer seans halinde "mevcut durum, çözüm ve uygulama önerileri" üzerine konuşarak, Kadıköy Belediyesi için yerel eşitlik eylem planı önerileri çıkarılmıştır.

Katılımcı olarak hazırlanan Kadıköy Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı, 2015 yılında Kadıköy Belediye Meclisi'nde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

4.3. Toplumsal Eşitlik Birimi

Yerel yönetimlerde insan hakları temelli yaklaşımın gelişmesinde ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik politikalarının yaygınlaştırılması en önemli konudur. Yerel yönetimlerde, toplumsal cinsiyet temelli politikalar ile eşitsizlikleri azaltmak ve mülteciler ve yurttaş olmayan kişiler dahil, marjinalize olmuş ve risk altındaki grupları güçlendirmek için olumlu eylemleri içeren bir ayrımcılık karşıtı politika inşa etmek insan hakları kentlerinin temel ilkelerindedir.

Yerel Yönetimlerde bu temelde politika ve uygulamalarının geliştirilmesi için birimlere ihtiyaç vardır. Türkiye'de "toplumsal eşitlik birimlerinin" kurulmasındaki motivasyon "Kadın Dostu

Kentler Projesi'nin temel çıktısı olan 2010/10 sayılı İçişleri Bakanlığı'nın Genelgesidir.

Türkiye'de 81 il Valiliğine gönderilen Genelge ile kamu kurumları ve yerel yönetimlerin "eşitlik birimlerini" kurmaları istenmiştir.

Türkiye'de, 2018 yılı itibarıyla Toplumsal Eşitlik Birimini kurmuş 17 belediye olup bunlar; Adıyaman Belediyesi, Akdeniz Belediyesi (Mersin), Antalya Büyükşehir Belediyesi, Beşiktaş Belediyesi (İstanbul), Beylikdüzü Belediyesi (İstanbul), Çankaya Belediyesi (Ankara), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi (İstanbul), Karabağlar Belediyesi (İzmir), Kars Büyükşehir Belediyesi, Nilüfer Belediyesi (Bursa), Muratpaşa Belediyesi (Antalya), Odunpazarı Belediyesi (Eskişehir) ve Şişli Belediyesi (İstanbul)'dir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifiyle kurulan Toplumsal Eşitlik Birimleri zamanla tüm dezavantajlı gruplarla ilgili politikaların oluşturulması ve uygulamaların izlenmesi görevini almaya başlamıştır. Nilüfer ve Beşiktaş Belediyeleri Eşitlik Birimlerini "toplumsal cinsiyet eşitliği" ile sınırlı tutarken Kadıköy ve Şişli Belediyeleri ise çalışma alanlarının toplumsal cinsiyet, yaşlılık, gençlik, çocuk, engelliler, göçmenler, yoksulluk, ayrımcılık, mobbing gibi konular ile genişletmiştir.

2017 yılında Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Biriminin ev sahipliğinde, yukarıda belirtilen 17 belediyenin temsilcileri bir araya gelerek "Eşitlik Birimleri Çalıştayı" nı gerçekleştirmiştir. Çalıştayda en çok üzerine değinilen konu toplumsal eşitlik birimlerinin farklı müdürlükler altında konumlanıyor olmasından kaynaklı, birimlerin iş tanımlarının ve hizmet alanlarının farklılaşmasıdır. Bu sorunun temel nedeni ise Eşitlik Birimlerinin yasal bir temele sahip olmaması olarak tanımlanmıştır. Toplumsal Eşitlik Birimleri, 2010 İçişleri Bakanlığı genelgesine dayandırsa da Belediye üst yönetiminin isteğine bağlı olarak kurulmakta olmasından kaynaklı etkinliklerinde güçlükler yaşanmaktadır.

Daha etkin ve güçlü Toplumsal Eşitlik Birimlerinin olması için Belediye Kanununda yasal bir zemine oturtulmaya ihtiyaç vardır.

İyi Örnek: Kadıköy Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi

Kadıköy Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi, Kadıköy Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı kapsamında 2016 yılında kurulmuştur.

Strateji Geliştirme Müdürlüğü'ne bağlı çalışan Toplumsal Eşitlik

Birimi'nin temel amacı, "Kadıköy Belediyesi bünyesinde" toplumsal eşitlik" kültürünün oluşturulması, kurumsallaştırılması ve sürdürülebilir kılınmasıdır."

Birim, belediyenin tüm birimleriyle birlikte çalışma hedefiyle kamusal hizmet ve politikalarda toplumsal eşitlik anlayışını "hatırlatmayı, takip etmeyi" de amaçlamaktadır.

Birimin çalışma konular arasında toplumsal cinsiyet, yaşlanma, gençlik, çocuk, engelsiz yaşam, göç, kent yoksulluğu, ayrımcılık, mobbing ve toplumsal eşitlik kavramını ilgilendiren diğer konular bulunmaktadır.

Toplumsal Eşitlik Birimi çalışmalarında;

1. Kurum içi koordinasyon ve izleme- değerlendirme yöntemi ile koordinasyon kurullarıyla işbirliği, toplantılara düzenli katılım, kurum içi yüz yüze iletişim ve süreçlerin düzenli gözden geçirilmesi gibi pratikler,
2. Danışma, aracılık ve muhataplık yöntemi ile sivil toplum kuruluşlarıyla düzenli aralıklarla görüşme ve düzenli kurum içi bilgilendirme (brifing) gibi pratikler,
3. Araştırma ve bilgi biriktirme yöntemi ile, toplumsal eşitlik kapsamındaki çalışma konularında arşiv tarama ve takibi, dönemsel raporlama ve izlemeye yönelik geri bildirimler için ilgili müdürlük ve komisyonlardan veri talep etme gibi pratikler,
4. Raporlama yöntemi ile üçer, altışar aylık ve bir yıllık kurum içi izleme ve değerlendirme raporlarının hazırlanması, kurum içi toplumsal eşitlik bilincini yükseltmeye yönelik bilgi notlarının hazırlanmasını,
5. Kurum-içi Atölye Yöntemi ile de, Kadıköy Belediyesi içindeki farklı müdürlük ve birimlerin birbirinden farklı ihtiyaçları gözetilerek, tematik çeşitlilik içeren, etkileşimli ve kurumun tamamını kapsayıcı atölyelerin yapılmasını sağlamaktadır.

Kadıköy Belediyesi Eşitlik Birimi, kurum içerisinde belediye personeline toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşlı hakları, çocuk hakları gibi eğitimlerinin verilmesi, Yaşlı Dostu Kent Eylem Planının hazırlanması, kadın istihdamı ve emeğinin desteklenmesi hususunda POTLAÇ Kadın Kooperatifinin kurulması gibi faaliyetler yürütmüştür.

İyi Örnek: Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi Yönetmeliği

Şişli Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü Görevleri Yönetmeliği'nin 12. Maddesinde Toplumsal Eşitlik Biriminin görevleri tanımlanmıştır.

Toplumsal Eşitlik Biriminin Görevleri

MADDE 12: (1)Toplumsal Eşitlik Birimi'nin görev, yetki ve sorumlukları aşağıdaki gibidir;

1. İlçemizde kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı, LGBTİ, azınlık, sığınmacı ve mültecilere yönelik toplumsal eşitliği sağlamak, sivil toplum kuruluşları ile işbirliğini arttırmak ve ilçemizdeki sivil toplum çalışmalarını izlemek amacıyla hizmet vermek,
2. Şişli Belediyesi sınırlarında toplumsal eşitliği gerçekleştirmeye, toplumsal eşitlik yaklaşımını yerel yönetim anlayışına yerleştirmeye yönelik olarak, kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı, LGBTİ, azınlık, sığınmacı ve mültecilerin, yerel karar alma süreçlerine ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalar yürütmek,
3. Kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı, LGBTİ, azınlık, sığınmacı ve mültecilerin ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik veri tabanı oluşturmak, akademik çalışmalar ve araştırmalar yürütmek,
4. Dezavantajlı grupların yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkan taleplerini karşılamaya yönelik iyileştirici yerel eşitlik eylem planı, program ve politika stratejilerini belirlemek ve bu konuda yapılacak ve yapılmakta olan çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamak,
5. Toplumsal eşitliğin belediye hizmet, plan ve programlarına yerleştirilmesi için belediyeye bağlı birim ve müdürlüklere yönelik farkındalık yaratmak amacı ile çalışmalar planlamak ve uygulamak,
6. Belediyenin idari yapısını ve çalışmalarını, toplumsal eşitlik açısından analiz etmek ve konuya ilişkin veri toplayarak, belediyenin tüm birimlerinde "toplumsal eşitliği" sağlamak,
7. Ulusal ve uluslararası düzeyde diğer kurum/kuruluşlarla kıyaslama, bilgi paylaşımı çalışmalarını yapmak için gerekli ortamları oluşturmak, diğer kurum, kuruluşlarca düzenlenen etkinliklerde sürdürülen çalışmaların paylaşımını, belediyeye iyi uygulamalarla ilgili bilgi sağlamak,
8. Dezavantajlı gruplara yönelik toplantılar organize ederek katılım, insan hakları, kadına yönelik şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, ayrımcılık, çocuk hakları vb konularda halkı bilgilendirici çalışmalar yapmak,
9. Sosyal dışlanma, fırsat eşitliği ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik projeler geliştirmek, bunun belediyede uygulanmasını sağlamak,

- 10.** Hukuki, psikolojik, sosyal hizmet vb. alanlarda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak,
- 11.** Belediyemiz stratejik plan, performans programları ve bütçesinin başta cinsiyet eşitliği dikkate alınarak toplumsal eşitliğe uygun ve yerel STK'lar ile birlikte hazırlanmasını sağlamaya çalışmak,
- 12.** Belediye bünyesindeki tüm müdürlükler ile koordinasyon sağlayarak kadınlara ve dezavantajlı gruplara yönelik çalışmaların yapılması konusunda işbirliği yapmak,
- 13.** Toplumsal eşitliğe yönelik üniversite, sivil toplum kuruluşları, yerel ve ulusal medya, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliğinde plan ve programlar hazırlamak; bu kurumlardan seçilecek temsilci kişilerden bir danışma kurulu oluşturarak yapacağı çalışmalarda farklı alanlardan gelen akademik çalışmalar yapan insanların deneyimlerinden faydalanmak,
- 14.** Toplumsal eşitliği sağlamak adına Belediye Meclisinin ve Kent Konseyinin ilgili İhtisas Komisyonu ile eşgüdüm içinde politikalar ve hizmetler üretmek,
- 15.** İlçe yerel eşitlik eylem planının hazırlanmasını, uygulanmasını, izlenmesini sağlamak,
- 16.** Geçerli olan kanun, tüzük ve yönetmelik mevzuatlarına uygun müdürün vereceği diğer talimatları yerine getirmek,
- 17.** Üst makamların ve resmi kurumların isteği doğrultusunda aylık ve yıllık raporlar hazırlamak.

İyi Örnek: Trabzon Büyükşehir Belediyesi Eşitlik Masaları

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimlerce tesis edilmesi amacıyla, Trabzon Büyükşehir Belediyesinin öncülüğünde, 18 ilçe belediyesine yönelik koordinasyon ve kapasite geliştirme programı oluşturulmuştur. Bu kapsamda ilk olarak Aralık 2017'de bir araya gelen 18 ilçenin yerel yönetim yetkilileri, Hak Temelli Hizmet Yaklaşımı, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, Kadına Yönelik Şiddet ve Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları, Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Teknikleri konularında eğitim almışlardır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi Eşitlik Birimi, ilçe belediyelerindeki "Eşitlik Masalarını" düzenli olarak ziyaret etmekte ve eşitlik politikalarını hayata geçirmeleri konusunda kontrol, koordinasyon ve teknik destek sağlamaktadır.

Eşitlik Birimleri Çalıştayı

Şişli Belediyesi Eşitlik Birimi'nin çağrısı ve ev sahipliğinde, eşitlik birimleri mevcut olan veya sene içerisinde kuracağını beyan etmiş 17 Belediye 7-8 Nisan 2017 tarihinde bir araya gelerek eşitlik birimlerinin yapısı ve geleceğini konuştu.

Eşitlik Birimleri Çalıştayı'nın İlk Gününde Düzenlenen Panelde, Akademisyenler, Sivil Toplum Kuruluşları ve Belediye Temsilcileri Bir Araya Gelerek "Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaşdırılması, Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasında Ulusal ve Yerel Politikalar", "İnsan Haklarının Toplumsal Kazanımı Sürecinde Yerel Yönetimler; Yerel Eşitlik Politikalarının Ulusal ve Uluslararası Zeminini", "Ayrımcılıkla Mücadelede Tüm Dezavantajlı Grupları Görmek: Engelli-Yaşlı Dostu, Çocuk Dostu, LGBTİ Dostu, Mültecileri Gören Bir Yerel Yönetimin Mümkün Olup Olmadığı" ve "Yerel Yönetim Bütçesi Nasıl Okunmalı?", "Saydamlık İlkesi ve İzleme Çalışmaları" üzerine konuştu.

İkinci gün yapılan oturumda Adıyaman, Akdeniz, Antalya Büyükşehir, Beşiktaş, Beylikdüzü, Çankaya, Diyarbakır Büyükşehir, Eskişehir Büyükşehir, Gaziantep Büyükşehir, İzmir Büyükşehir, Kadıköy, Karabağlar, Kars Büyükşehir, Nilüfer, Muratpaşa, Odunpazarı ve Şişli Belediyeleri Eşitlik Birimi temsilcileri, eşitlik tartışmasının yanı sıra, eşitliği sağlamak için neler yapıldığı, eşitlik birimlerinin belediyelerin organizasyon şemalarında nerelerde yer aldığı ve bu pozisyonun birimlere sağladığı avantajları ve dezavantajları, fırsatları, engelleri ve ihtiyaçları; eşitlik birimleri arasındaki iletişimin nasıl sürdürülebileceğini konuştu.

Çalıştayda eşitlik politikaların yerel yönetimlere daha etkin yerleştirilmesi için öne çıkan gündem, öneri ve talepler aşağıdaki gibidir:

1. Yerel yönetimlerin sosyal politikaları Türkiye'de giderek önem kazanmakta ve insana yapılan yatırımın belediyelere daha uzun vadeli geri dönüşler sağladığı anlaşılmakta. Temelde cinsiyetler arası eşitsizlikleri giderecek politikalar üretmeleri için oluşturulmuş birimler, isimleri ve belediye şemasındaki yerleri açısından farklılıklar göstermekte. Genellikle Sosyal Hizmet/Yardım vb. müdürlükler altında konumlandırılan Eşitlik Birimleri, Dış İlişkiler, Kadın Politikaları, Strateji, Özel Kalem, Başkanlık

Genel Sekreterlik veya Dış İlişkiler Müdürlüğü altında da faaliyet göstermekte. Eşitlik Birimleri farklı müdürlükler altında kurulmuş olsalar da sıklıkla üst yönetim kademelerine ulaşmaya ve farklı müdürlüklerin yürüttükleri çalışmalara eşitlik perspektifini katmaya çalıştıkları durumlarda belediye hiyerarşisi içerisinde sorunlar yaşamakta. Bu nedenle;

- "Eşitlik Birimlerinin, belediyenin alt yapı hizmetlerinden kültür politikasına, sosyal hizmet/yardım işlerinden, mali işlere kadar genel hizmet ve faaliyetlerine eşitlik perspektifi ile politika öneren birimler olması,
 - Eşitlik Birimlerinin; teşkilat şeması içerisinde plan, bütçe, denetim süreçlerine müdahil olacak ve belediyenin makro politikasına etki edebileceği bir şekilde konumlandırılması,
 - Tüm müdürlüklerin katılımı ile Eşitlik Komisyonları kurularak eşitlik politikalarının yaygınlaştırılarak güçlendirilmesi; eşitlik perspektifinin belediye politikaları içerisinde anaakımlaştırılması"
- önerildi.

2. Eşitlik Birimlerinin belediyeler içerisinde tamamen benimsedikleri ve belediye tarafından sahiplenildiklerini söylemek mümkün değildir. Genel duruma bakıldığında benimsenmişlik meselesinin yöneticilerin duyarlılıklarına bağlı olarak ilerlediği ve yöneticiler değiştiğinde birime yönelik tutumun değişebildiği görülmektedir. Bu nedenle;

- "Eşitlik birimleri mevzuatla desteklenerek belediye içerisinde yaşanan yönetici değişikliklerinden en az etkilenecek şekilde kurgulanması"
- önerildi.

3. Sosyal Yardım/Hizmet Müdürlükleri altına kurulan eşitlik birimleri politika üreten yapılar olmaya çalıştıkları halde daha sınırlı hizmet üretmek için oluşturulmuş birimler olarak algılanabilmekte. Bu nedenle;

- "Politika üretme birimleri ile hizmet üretme birimleri birbirinden ayrılmalıdır. Eşitlik Birimlerinin belediye içerisinde dezavantajlı gruplar açısından büyük resmi göreceği; plan, bütçe ve denetleme yapacağı bir sorumluluk üstlenmesi"
- önerildi.

4. Eşitlik birimlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere "Kadın-Erkek Eşitlik Birimi" adı altında yürüttüğü çalışmalar çok önemli olmakla birlikte eşitsizliklerin tamamını kapsamamaktadır. Bu nedenle;

- "Birimlerin yetki kapsamı geliştirilerek "Eşitlik Müdürlüğü" veya "Toplumsal Eşitlik Müdürlüğü" şeklinde tanımlanması, çalışma alanları tüm dezavantajlı grupları ve her türlü ayrımcılıkla mücadeleyi de kapsayacak şekilde genişletilmesi, belirlenen alanlara göre alt birimlerin oluşturulması"
- önerildi.

5. Yerel Yönetimlerin yürüttüğü tüm çalışmalar için veri toplanması ve sahanın neye ihtiyacının olduğunun analizinin yapılmasına ihtiyaç duyulmakta. Ayrıştırılmış veriler, politika ve hizmetlerin oluşturulması için büyük önem taşıırken belediyeler kaynak eksikliği, öncelikler vb. sebeplerle bu konuda yetersiz kalabilmekte. Bu noktada;

- "TÜİK'in sorumluluk alarak belediyelerin eşitlik politikalarını geliştirmek için ihtiyaç duyduğu veriyi başta cinsiyete ve diğer dezavantaj yaratan faktörlere göre ayrıştırılmış olarak sağlaması"
- "Yerel yönetimlerinde hizmet ve bütçesinin planlaması için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme çalışması, tüm dezavantajlı grupları kapsayacak şekilde yapılması" talep edildi.

6. Kamu ile kurulan işbirlikleri daha çok, yetkililer ile belediye arasında kurulan kişisel ilişkiler ile şekillenmekte. Özel sektör ile kurulan ilişkilerde de bazı firmaların işbirliklerine reklam odaklı bakması birlikte iş yapmayı zorlaştırmakta. Eşitlik birimleri çoğunlukla kadın sivil toplum örgütleri ile çalışmalar yürütmekte. Ancak derneklerin yüzde 1,5'i, yeni vakıfların ise yüzde 0,5'i insan hakları ve savunuculuk alanlarında faaliyet göstermesi ve belediyelerin sivil toplum örgütleri ile ilişkilerini tanımlayacak bir yönergeye sahip olmamaları nedeniyle sivil toplum ile işbirliklerini arttırmak konusunda sorunlar yaşanmakta. Bu nedenle;

- "Belediyelerin STK'lar ile kuracakları ilişkilerin nasıl olacağını tanımlayan yönergeler oluşturulması,
- Eşitlik birimlerinin STK'lar ile koordinasyon ve STK'ların kapasitelerinin geliştirilmesi konusunda aktif rol alması" önerildi.

7. Eşitlik birimlerinin daha sık bir araya gelmesi ve deneyim paylaşımı yapabilmesi için her belediye sorumluluk almalıdır. Ancak özellikle küçük ilçe belediyelerinde yaşanan kaynak sıkıntısı veya belediyenin memurların bu tarz toplantılara katılım masraflarını karşılayabilirken belediyeye bağlı şirketlerde çalışan kişilerin katılım masraflarını karşılayamıyor olması sorun yaratmakta. Bu nedenle;

- "Türkiye Belediyeler Birliğinin, Eşitlik Birimleri Çalıştayı için, periyodik olarak farklı belediyelerin ev sahipliğinde toplanarak deneyim paylaşımı yapabileceği şekilde alanlar yaratması"
- Eşitlik Birimlerinin teşkilat içerisindeki yerinin, norm kadrosu tanımının ve yönetmeliğinin tartışılacağı; İçişleri Bakanlığı'ndan ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nden de temsilcilerin bulunacağı bir toplantı organize edilmesi" talep edildi.

8. Altı ayda bir olması planlanan toplantılar dışında çalıştayın sürdürülebilirliğini sağlamak ve eşitlik birimleri arasında daha aktif bir paylaşım alanı yaratmak adına

djital bir ađ kurulması, deneyim paylaşım havuzu oluşturulması ve yıllık olarak ÷le genelinde eşitlik birimlerinin neler yaptığının yer alacağı bir bülten hazırlanması, uluslararası deneyimlerin paylaşılması için saha gezilerinin ve/veya çalıştayların düzenlenmesi hedeflenmekte.

4.4. Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB)

Stratejik Planlar ve Bütçe, yönetimlerin kamu politikası oluşturmadaki en önemli araçlarıdır. İnsan hakları kentlerinin geliştirmek üzere kurulu stratejiler planla birlikte bütçeyi de belirlemeyi hedeflemektedir.

Avrupa Konseyi'nin TCDB tanımına göre;

"Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmasının bütçeleme süreçlerine uygulanmasını ifade eder. Bütçelerin toplumsal cinsiyeti esas alarak değerlendirilmesi, bütçeleme süreçlerinin tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin getirilmesi ve gelirlerin ve giderlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması anlamına gelir."

Toplumsal ihtiyaçların karşılanması için hazırlanan bütçede, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik sistemi, istihdam, ulaşım başta olmak üzere tüm alanlarda cinsiyetler arası eşitsizliğin kaldırılması hedeflenmiştir.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, Birleşmiş Milletler Kadının İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı'nın bir bileşenidir. Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (BM Kadın Birimi), programın TCDB bileşenini yürütmektedir.

BM Ortak Programıyla başlayan süreç, 2012 yılında Kasım 2012'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) tarafından geçici olarak Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Alt Komisyon Kurulmuştur.

Alt Komisyon tarafından hazırlanan TCDB Raporu 2014 yılında KEFEK tarafından onaylanmıştır. Rapora göre;

- Toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklerin üretilmesi
- Genişletilmiş Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) hesaplamaları hakkında çalışmaların yürütülmesi
- Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde farkındalık oluşturulmasına

yönelik çalışmalar yürütülmesi ve örnek uygulamalar geliştirilmesi

- Bakanlıklar, kamu idareleri ile mahalli idarelerin politikalarını toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla geliştirmeleri
- TBMM ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme
- Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına yönelik eğitimler verilmesi, kılavuzlar hazırlanması
- Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunun lisans, yüksek lisans veya doktora programlarında müfredat içine alınması
- Merkezî yönetim bütçe kanun tasansı ekleri arasına toplumsal cinsiyet raporunun eklenmesi veya bütçe gerekçesinde bir bölüm açılmasının sağlanması
- Performans denetimlerinin cinsiyete duyarlı hale getirilmesine yönelik Sayıştay'da farkındalık oluşturulması ve örnek uygulamalar geliştirilmesi
- Yerel yönetimlerde farkındalık oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi ve örnek uygulamalar geliştirilmesi.

Ayrıca TCDB, 2014-2018 dönemini kapsayan 10. Kalkınma Planının hedefleri arasına girmiş olan 257. maddede "Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalık oluşturulacak ve örnek uygulamalar geliştirilecektir" denilmektedir.

Belediyelerin planlama ve bütçeleme süreçlerinde TCDB kurumsallaşması gerekmektedir. TCDB çalışmalarına tüm birimlerin ve sektörlerin katılımı sağlanmalı, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi tüm plan ve performans programlarına entegre edilmelidir. Ve de sistematik olarak izleme ve değerlendirme yapılmalıdır.

İyi Örnek: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi TCDB

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, TCDB dikkate alınarak, özel amaç ve hedefler belirlenerek hazırlanmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, TCDB faaliyetlerinin koordinasyonu için eşitlik birimi ve komisyonunu kurmuştur. Kent konseyi ve STK'ların da dahil olduğu Eskişehir Eşitlik Platformu (ESEP), kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği faaliyetlerinin izlenmesi için kurulmuştur. ESEP üyelerine ve belediye çalışanlarına TCDB eğitimleri verilerek stratejik planın yapımında katkı vermeleri sağlanmıştır.

Amaçlar	Hedefler	Stratejiler/ Faaliyetler	Performans Göstergeleri (2015)	2015 Bütçesi (TL)
4. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yönetsel kaliteyi artırmayı hedefleyen toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, çevik ve öncü bir belediye olmayı sürdürecektir.	Hedef 4.1: İnsan kaynaklarının kalitesi yükseltilecek	2015 Faaliyetler: TCDB kapsamında yangından korunma eğitimi	TCDB kapsamında yangından korunma eğitimi (%)	38.000 (Ayrı olarak belirlenmemiştir)
	Hedef 4.3: İnsana ve çevreye duyarlı belediyecilik çalışmaları sürdürülecek	2015 Faaliyetler: TCDB'ye yönelik 1 pilot analiz çalışması TCDB Komisyonu çalışmaları Eşitlik Birimi'nin çalışma yönergesini hazırlaması	TCDB'ye yönelik yapılacak pilot analiz çalışmaları (adet/yıl) TCDB Komisyonu çalışmaları (%) Eşitlik Birimi'nin çalışma yönergesini hazırlaması (adet/yıl)	50.000
	Hedef 4.7: Sosyal belediyecilik anlayışı geliştirilecek ve sürdürülecek	2015 Faaliyetler: Kadınlara yönelik 10 eğitim ve danışmanlık etkinliği düzenlenmesi 1.500 kadına danışmanlık hizmeti sunulması	Kadınlara yönelik eğitim ve danışmanlık etkinlikleri (adet/yıl) Danışmanlık hizmeti sunulan kadın sayısı (kişi/yıl)	193.00

4.5. Yerel Yönetimlerde Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (CED)

Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (CED), yerel yönetim politikalarının ve hizmetlerinin analizinde kullanılan bir toplumsal cinsiyet çözümlenmesi aracıdır. Her iki cinsiyetin ihtiyaçları, hizmetler karşısında yaşadıkları engelleri anlamamızı sağlayan bu analiz, kurumun toplumsal cinsiyet eşitliği ana akımlaştırılmasındaki durumunu da ortaya koymaktadır.

Toplumsal cinsiyet etki değerlendirme yaparken oluşturulan sorular ve talep edilen veriler için kadınların ve erkeklerin toplumdaki rollerine ve etkilerine ilişkin temel bilgilere sahip olmak gerekmektedir.

CED aynı zamanda yerel yönetimlerin yapmakta olduğu hizmetlerin ve projelerin toplumsal cinsiyet eşitliğine uygunluğu konusunda da bir çıktı oluşturur.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin sağlanması görevi sadece bir birim ya da müdürlüğün yapacağı farkındalık ve eğitim çalışmalarını ile gerçekleşemez. Belediyelerin kanunla verilmiş tüm zorunlu ve yapması gereken görev ve hizmetlerinde cinsiyet etki analizinin yapılması gerekmektedir.

İyi Örnek: Nilüfer Belediyesi Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (CED)

Nilüfer Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi tarafından belediye hizmetlerinin ve projelerinin Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (CED) yapılmaktadır. Nilüfer Belediyesi'nin "iş ve hizmet geliştirme" sürecinde "cinsiyet etki değerlendirme" yapılması tavsiye edilmektedir. Aynı süreçte "mahalle komiteleri görüşü" ile "sağlık etki değerlendirme (SED)" de bulunmaktadır. Böylelikle belediyenin iş akışlarında hizmet ve projelerin geliştirilmesi sürecinde CED, SED ve mahalle komitelerinin görüşüne göre projelere onay verilmektedir.

CED, aynı zamanda belediyenin stratejik planında da toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin belediye içerisinde yaygınlaştırılması hedefinin bir faaliyeti olarak da yer almaktadır.

Hedef 3.5. Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının belediye genelinde yaygınlaştırılarak tüm hizmetlere yansımaları sağlamak

Stratejiler:

Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının belediye genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik hizmetlerin sürdürülmesi

Performans Göstergeleri / Önemli Aşama ve Çıktılar:

	Mevcut Durum	Hedef	Yıllık Hedefler		
			2017	2018	2019
Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim sayısı	20	50	40	45	50
Yeni işe başlayanlara toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilme oranı	100%	100%	100%	100%	100%
CED yapılan proje sayısının toplam projeler oranı	10%	30%	25%	25%	30%

Proje / Faaliyet	2017	2018	2019
Cinsiyet eşitliği ile ilgili farkındalık ve yayın çalışmaları	X	X	X

5393 sayılı Belediye Kanununda, hemşehri ve sivil toplum kuruluşlarının karar süreçlerine katılımının sağlanması ile ilgili çok sayıda yasa maddesi bulunmaktadır.

Bunlardan en ünlüsü 13. Maddede yer alan Hemşehri Hukuku, 1930 yılından bugüne kadar gelmiştir. Maddenin ilk adı İştirak olup daha sonra Katılım ve şimdi de Hemşehri Hukuku adıyla düzenlenmiştir.

13. Madde, Hemşehri Hukuku: Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar alma ve hizmet tedariki süreçlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmalar yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediyeye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.

5.1. Meclis İhtisas Komisyonları

Belediye Kanununun 24. Maddesinde belediye meclislerinde kurulacak olan ihtisas komisyonlarının nasıl kurulacağı ile birlikte işleyişi de tanımlanmaktadır. İhtisas komisyonlarına etki ederek yerel yönetimlerin politika ve hizmetlerine müdahale etmek mümkündür.

24. Madde, İhtisas Komisyonları:

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.

5. Yerel Yönetimlerde Katılım Mekanizmaları ve Süreçler

İyi Örnek: Kadıköy Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Meclis İhtisas Komisyonu

İçişleri Bakanlığı'nın 2010 Genelgesi ile pek çok belediye meclislerinde Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği adıyla meclis ihtisas komisyonları kurulmuştur. Kadıköy Belediyesi, 2014 Mahalli İdareler Seçiminden sonra oluşan belediye meclisi, "Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği" adını "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ile değiştirmeye karar verdi.

Kadıköy Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Meclis İhtisas Komisyonu, meclise verdiği önergelerle Kadıköy Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planına, Toplumsal Eşitlik Biriminin kurulması ile Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'nın imzalanmasına öncülük etti.

Mahalle sözlük anlamı ile belediyelerin sınırları içinde meskun alanlarda yer alan ve bu belirli sınırları içinde yaşayan hemşehirlere ilgili bazı hizmetleri gören küçük idari birimler olarak tanımlanmaktadır. (Aytaç, 1995:29).

Bu kuruluşlara mahalle idaresi de denilmektedir. Yerel seçimlerle iş başına gelen mahalle muhtar, yerel bir yönetici gibi algılanmasına rağmen gerçekte merkezi yönetimin bir görevlisidir. Mahalle Yönetimi, 10.4.1944 tarih ve 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanuna" göre bir muhtar ve ihtiyar heyetinden oluşmaktadır.

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı belediye kanunu ile muhtarlar ile belediye arasında ilişki tariflenmiştir. 5393 sayılı yeni Belediye Kanununun "Mahalle ve yönetimi" başlığını taşıyan 9. maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

"Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir.

Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin karar ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

5.2. Mahalle Meclisleri / Komiteleri

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkanları ölçüsünde gerekli yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.”

Maddenin ikinci fıkrasında muhtarın öncülüğünde, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla oluşacak bir mahalle bazında bir sivil inisiyatif önerilmektedir. Mahalle bazında oluşan bu gönüllü birlikler bazı kentlerde mahalle komitesi, meclis ya da mahalle konseyi olarak adlandırılmaktadır.

İyi Örnek: Nilüfer Mahalle Komiteleri

Nilüfer Belediyesi sınırları içinde olan Nilüfer Kent Konseyi bünyesinde oluşturulan mahalle komiteleri çalışması 2009 yılında başlamıştır. İlçede bulunan 42 mahallede komiteler seçimle oluşturulmuştur. Mahalle Komitelerinin Başkanlığını muhtarlar yapmaktadır. Komiteler seçimle belirlenir. Farklı seçim sürecinden geçmiş olan muhtar, okul aile birliği, semt derneği temsilcileri doğal üye olarak kabul edilir. Komite, Muhtar dışında 2 başkan yardımcısı ve yazman ile Mahalle Komitesini Nilüfer Kent Konseyi'nde temsil edecek üyeyi seçmektedir.

Toplantılara 3 kere arka arkaya katılmayanın üyeliği düşmektedir. Mahalle Komitesi'nde kararlar 2/3 oy oranıyla alınmaktadır. Seçimlerde 1/3 oranında kadın kotası ve 1/3 oranında gençlik kotası aranmaktadır. Kadın ve genç aday yoksa sandalyesi boş bırakılmaktadır.

Mahalle komitelerinde;

- Öncelikle mahallenin sorunları konuşulmakta,
- Çok aktörlü, katılımcı bir süreç işletilmeye çalışılmakta,
- Kadınların, engellilerin toplumsal sorunları ele alınmakta,
- Hiçbir şekilde para toplanmamakta, toplanacak bir durum varsa Konsey Genel Kurulunun kararına bakılmakta,
- Mahalleler, % 95'i site ölçeğinde olup site ve sokak temsilcilikleri oluşturulabilmekte,
- Ortak iletişim platformları vardır, ortak platforma sorunlar aktarılmaktadır.

Belediye karar süreçlerinde ve uygulamada mahalle komite-leri ile istişare içerisinde çalışmaktadır. 2012-2014 Stratejik Planın revizyon çalışmasını mahalle komiteleriyle birlikte yürütmüştür. Komitelerden gelen öneriler doğrultusunda planını güncellemiştir. Gelen önerilerden bazıları da toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine olup planda yer alan "halı saha" projesini kadınlar ve kız çocuklar esas alınarak "basketbol, voleybol, futbol ve hentbolun oynanabileceği oyun alanları" şeklinde değiştirmiştir.

Kent Konseylerinin tarihsel arka planı 1992 yılındaki Rio Çevre Konferansına dayanmaktadır. Birleşmiş Milletlere bağlı 186 ülke tarafından 1992 yılında "Gündem 21" isimli Sürdürülebilir Kalkınma Belgesini imzalanmıştır.

Gündem 21'in 28. Bölümünde, "sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklıklar oluşturulması" konusuna verilen önem ve öncelik doğrultusunda, "Gündem 21'in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri" başlığı oluşturulmuştur.

Bu bölümün temel dayanağı olarak, "Gündem 21'de ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliği, belirleyici bir etken olacaktır" görüşü ortaya getirilmektedir.

Böylelikle Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansında, "Yerel Gündem 21" kavramı getirilerek, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve tüm diğer ilgililerin, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentleri için "21. yüzyılın yerel gündem"ini oluşturmaları karara bağlanmıştır.

1992 yılında "Gündem 21" adıyla başlayan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2005 yılında Milenyum ya da Binyıl Hedefleri adı altında 8 maddeye dönüşür, 2016'da ise 2030 yılı hedefiyle 17 başlıkta Küresel Hedefler halini alır.

Türkiye'de, önce bir proje sonra bir program olarak başlayan Yerel Gündem 21 süreci, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinde Kent Konseyleri olarak yasalaştırılmıştır.

Yasa maddesinin gerekçesinde: "Madde 76.- Kentte yaşayanlar arasında hemşehrilik bilinci, kent vizyonunun geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirebilmek amacıyla sivil bir danışma forum ve danışma

5.3. Kent Konseyleri ve Eşitlik / Kadın Meclisleri

mekanizması oluşturulmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Kent konseylerinin sivil bir yapı olma niteliği konusunda gösterilen titizlik nedeniyle maddede ayrıntılı düzenlemeden kaçınılmış ve genel ilkeler konulmuştur” denilmektedir.

Dolayısıyla kent konseylerini tanımlarken “sivil bir yapı” olma vurgusu öne çıkmaktadır. Yasa koyucu, bu sivil yapıların oluşumu ve sağlıklı işletilmesi görevini de belediyelere vermiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından Kent Konseyleri Yönetmeliği çıkartılarak konseylerin amaç, görev, işleyiş ve organları tanımlanmaktadır.

Türkiye’de şu an 1398 belediye bulunmakta olup tespit edilebilen 285 kent konseyi vardır. Kent Konseylerinin yönetmeliğe uygun olarak tüm belediyelerde kurularak yönetim, katılım, yerel yönetimlerde şeffaflık ve hesap verilebilirlik, sivil toplumun güçlendirilmesi ve de sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin izlenmesi sağlanmalıdır.

Kent Konseyleri, yönetmeliğin 8. maddesinde tarif edilen üyelerden oluşmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinde belirtildiği üzere “Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgili-lerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar”.

Ayrıca aynı maddede “kent konseyinde oluşturulan görüşlerin, belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilmesi” belirtilmektedir.

Yönetmeliğe göre senede iki kez olağan Genel Kurul yapılarak kentnin güncel gündemleri etrafında ortak diyalog zemini kurulmaktadır.

Kent Konseylerinin içerisinde Kadın ve Gençlik başta olmak üzere dezavantajlı grupların kendilerini ifade edebileceği meclisler kurulmaktadır.

Kent Konseyleri Kadın Meclisleri

Kadın Meclisi, kentteki kadın alanında çalışan tüm paydaşlar ile kentte yaşayan ve çalışan kadınları bir araya getiren sivil bir yapıdır.

Kadın Meclisi, kentteki üniversitenin kadın araştırma merkezi, yerel yönetimlerin kadın müdürlükleri, eşitlik birimleri, kadın danışma merkezleri, kadın alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarını, kadın muhtarları, meslek odalarının ve sendikaların kadın temsilcilerini, siyasi partilerin kadın kollarını ve çalışan ve ikamet

eden tüm kadınları düzenli olarak bir araya getirerek toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda çalışmalar yapmalıdır.

İyi Örnek: Nilüfer Kent Konseyi Kadın Meclisi

Nilüfer Kent Konseyi Kadın Meclisi, Nilüfer’de yaşayan kadınların din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil etmek için kurulan ve sesini demokratik yollarla duyuran bir meclistir.

Yerel Gündem 21 sürecinden bu yana var olan Nilüfer Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2009 yılında kurulmuştur. Meclis amacını, kadınların yaşamın her alanında yaşadığı eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, kadını hedef alan her türlü şiddetle mücadele etmek, bu mücadelenin en önemli ayağı olarak toplumsal farkındalık yaratmak, ekonomik, siyasal ve sosyal yaşamın her alanında söz sahibi olmalarını sağlamak, kent yaşamına katılma ve kente ait olma duygularını geliştirilmek, kaliteli ve yaşanabilir bir kent yönetiminde aktif rol almalarna ön ayak olmak ve çağdaş yaşamda anne, eş vb gibi alt kimliklerle değil kadın üst kimliğinin ön plana çıkartılarak kadınların sosyal-kültürel ve bilimsel gelişme içinde özgür düşünen, hak ve özgürlüklere saygılı, üretken ve eşit haklara sahip bireyler olması yolunda katkı koymayı ve bu amaç doğrultusunda eğitim, araştırma vb etkinliklerde bulunmak olarak tarif etmektedir.

Kadın Meclisi’nin 5 alt çalışma grubu bulunmakta olup her ay düzenli olarak toplantılarını yapmaktadır. Nilüfer’de yaşayan kadınlar başta olmak üzere kadın STK’ları ve ilgili kurum temsilcileri meclisin üyeleridir. Nilüfer Belediyesi’nin kadın sığınma evinin, dayanışma merkezinin kurulmasına destek olan Kadın Meclisi, Nilüfer Belediyesi Eşitlik Birimi ile işbirliği halinde çalışmaktadır.

Kadın Meclisi Çalışma Grupları

Kadın - Siyaset ve Hukuk Grubu: Kadınların hukuksal hakları ile ilgili bilgilendirmek, kadınların aktif siyasal yaşama katılımını desteklemek amacıyla yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Çevre - Sağlık - Engelliler Grubu: Çevreyle ilgili çeşitli etkinlikler ile çevre duyarlılığını arttırıcı çalışmalar yapılmaktadır. Engelliler yaranna çaylar düzenlenmektedir.

Eğitim - Kültür Sanat ve Gezi Grubu: Nilüfer’de, paneller, söyleşiler eğitici faaliyetler yürüten grup içerisinde bir de Tiyatro Grubu oluşturulmuştur. Gezi ile ilgili de, Kent Konseylerine bağlı

Kadın Meclislerini ziyarette bulunup deneyim paylaşımı yapılmaktadır. Her yıl 8 Mart ve 25 Kasım tarihlerinde, Kadın Meclisi üyelerinin hazırladığı programla çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Kadınca Lokal Çalışma Grubu: Panellerin, söyleşilerin, düğün, kına, nişan gibi organizasyonların düzenlendiği Kadınca Lokal'de, bu etkinliklerden elde edilen gelir Sığınma Evi'nde kalan kadınların ihtiyaçları için kullanılmaktadır.

El - İzi Gönüllü Sanat Atölyesi: Atölyede, Kadın Meclisi gönüllü eğitmenleri tarafından, kadınların istihdamına yönelik kurslar düzenlenmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 77. Maddesine göre;

"Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürliülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Yasal olarak düzenlenmiş bu imkanların yanı sıra, Türkiye'de belediyeler düzeyinde giderek yaygınlaşan ancak henüz yasal bir zemini olmayan başka mekanizmalar da bulunmaktadır. Bu yasal ve henüz yasallaşmamış imkan ve araçların en önemli görülenleri bu bölümün devamında incelenmektedir" denilmektedir.

İyi Örnek: Kadıköy Belediyesi Gönüllü Evleri

Kadıköy Belediyesi bünyesindeki Gönüllü Hareketi 1995 yılında başlamıştır. Bünyesinde 19 Mahalle Gönüllü Evi, 2 adet etkinlik birimi, 1 adet de mahalle evi olmak üzere, 22 adet gönüllü birimi bulunmaktadır. 22 Gönüllü biriminde sayıları 10.000'i bulan gönüllüler ile sosyal dayanışma, yardımlaşma ve belediye hizmetlerine gönüllü katılım sağlanmaktadır.

İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan, 09.10.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği ile kamu kurumları ve gönüllü işbirliği yasal hale getirildi. Bu yasanın çıkarılmasında en etkili örnek Kadıköy Belediyesi Gönüllüleri'dir.

5.4. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım

6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelli Yerel Yönetim Hizmet ve Uygulamaları

Yerel yönetimlerin kentsel alanlarda üreteceği proje ve uygulamaların eşitlikçi ve yaşanabilir mekânlar üretmesine yardımcı olacak örnekleri geliştirmek ve yaygınlaştırmak çok önemlidir. Aşağıda, belediyelerin, kadınların güçlendirilmesi ve eşitlikçi politikaların geliştirilmesi konusundaki iyi örneklerle yer verilmiştir.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediye:** İstanbul Büyükşehir Belediyesi

**İSMEK /
Mesleki
Eğitim
Kursları**

Proje Özeti: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi olan İSMEK İstanbulluların; kişisel birikimlerini yükseltmek, mesleki ve sanatsal bilgilerini geliştirmek, kent kültürü ve metropolde yaşama konusunda donanımlarını artırmak, gelir elde etmelerine katkıda bulunmak, istihdam edilebilirliklerini artırmak, vb. amaçlarla kurulmuş, örgün eğitimi tamamlayıcı bir yaygın eğitim organizasyonudur. 2018-2019 itibarıyla İstanbul'un 39 ilçesinde, 242 merkezde, 752 program, 307 branşta, 2 milyon 600 bini aşkın öğrenciye ulaşılmıştır.

İSMEK'te kadın ve çocuklara ücretsiz mesleki eğitim kursları verilmektedir. Kadınların, ücretsiz eğitim olanaklarına ulaşabilmeleri, güçlenme ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli imkanlar yaratmaktadır.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** Sakarya, Adana, İstanbul Beylikdüzü, Diyarbakır, İzmir Büyükşehir Belediyeleri vb.

**Şoför-Su
Sayacı
Okuyucuları -
İtfaiyeci
Kadınlar**

Proje Özeti: Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki en büyük engellerden biri toplumsal rollerin geleneksel olarak devam ettirilmesidir. Toplumsal işbölümü ve rollerin cinsiyetçi olarak okunması ve görülmesine karşı geliştirilecek yaklaşımlar çok önemlidir. Gündelik yaşamdaki kentsel hizmetlerde su sayacını okuyucununun bir kadın olması ya da itfaiyeci kadınların varlığı ya da toplu taşıma araçlarının şoförlerinin kadın olması geleneksel rollerin kırılmasına katkı sağlayacaktır.

İstanbul Beylikdüzü Belediyesi'nde kadın makam şoförü, Adana ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinde kadın otobüs şoförleri, Diyarbakır Büyükşehir belediyesinde kadın su sayıcı okuyucuları bulunmaktadır.

Proje Adı:
**Kadın Girişimci
İş Geliştirme
Merkezi/
KİŞGEM**

Uygulayıcı Belediye: İstanbul Pendik Belediyesi

Proje Özeti: KİŞGEM (Kadın Girişimci İş Geliştirme Merkezi), kadın girişimciler için oluşturulmuş bir iş geliştirme modelidir. Avrupa Birliği ve KOSGEB'in katkılarıyla Türkiye'de sadece dört bölgede faaliyet gösteren merkezlerden biri olan Pendik KİŞGEM, 2008 yılından bu yana kadın girişimcilere hizmet vermektedir. KİŞGEM'e, bir iş fikri olup kendi işini kurmak isteyen Kadın Girişimciler, işletmesini yeni kurmuş olan Kadın Girişimciler, sermayesinin asgari %51'inin Kadın Girişimcilere ait olduğu ve üç yaşını aşmamış olan Kurulu İşletmeler başvurabilir. Çeşitli eğitimlerin verildiği KİŞGEM'de hali hazırda 12 kadın işletmesi bulunmaktadır.

Proje Adı:
**Kadınlara
Yönelik
Forklift
Operatörlüğü
Eğitimi**

Uygulayıcı Belediye: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

Proje Özeti: Gaziantep Sanayi Odası ve Organize Sanayi Bölgesi tarafından Gaziantep Üniversitesi Teknopark'ta kadınlara yönelik, istihdam garantili forklift operatörlüğü kursu verilmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi desteğiyle verilen kursla organize sanayi bölgesindeki fabrikalarda forklift operatörü açığının kadın kullanıcılarla kapatılması ve kadınların iş gücüne katkılarının artırılması amaçlanmaktadır.

Proje Adı:
**Kadınlara
Yönelik
Kaynakçılık
Eğitimi**

Uygulayıcı Belediye: Ankara Yenimahalle Belediyesi

Proje Özeti: "Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo-Ekonomik Destek Sistemlerinin Geliştirilmesi" projesi kapsamında Ankara Yenimahalle Belediyesi tarafından şiddet mağduru kadınlara, kaynakçılık, plastik enjeksiyon ve lojistik alanlarında eğitimler verilmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nın "Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu ile İstihdam Edilebilirliklerinin Geliştirilmesi Hibe Programı" kapsamında Yenimahalle Belediyesi, OSTİM Sanayici ve İş Adamları Demeği (OSİAD) ve Hacettepe Üniversitesi ortaklığında gerçekleştirilen proje ile kadınları meslek sahibi yaparak sosyo-ekonomik hayata hazırlamak hedeflenmektedir.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediye:** Mersin Toroslar Belediyesi
Hasır Örne Atölyesi

Proje Özeti: Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilen ve yürütülen bir proje olan SİROMA (Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi) kapsamında kurulan bu atölyede, sosyal olarak dışlanmış Roman vatandaşların istihdamını arttırmak amaçlanarak kadınlar istihdam edilmektedir.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediye:** Diyarbakır Bağlar Belediyesi
Jiyan Kadın Semt Pazarı

Proje Özeti: 200'e yakın kadın, belediyeye ait kapalı pazar alanında pazar kurmuş ancak mekanın uzaklığı nedeniyle sayılan 100 civarına düşmüştür. Daha sonra Bağlar Belediyesinin yardımıyla Gezici Kadın Pazarları kurulmuş ve haftanın altı günü şehrin farklı bölgelerinde sadece kadın satıcıların çalıştığı pazarlar kurulmaya başlanmıştır. Kadın Pazarlarına erkek satıcıların tezgah kurmasına izin verilmeyerek kadınların ekonomiye katılması yönünde pozitif ayrımcılık uygulanmaktadır.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediye:** Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
İşte Eşitlik Politika Metni

Proje Özeti: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, iş hayatında kadına eşitlik prensipleri kapsamında, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılık yapılmaması, ayrımcılığa karşı etkin bir yönetim sistemi oluşturulması, güvenli çalışma koşullarının sağlanması, şiddet ve taciz önleme mekanizmalarının oluşturulması, tedarik zincirinin politikalar doğrultusunda bilgilendirilmesi ve tüm paydaşların çözüme katılımının sağlanmasını İşte Eşitlik Politika Metni ile taahhüt etti.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** Kocaeli, İstanbul Zeytinburnu, Ankara Büyükşehir, Kars, Bursa Nilüfer, İstanbul Kadıköy-Şişli, Ankara Çankaya Belediyeleri vb.
Personeline Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri

Proje Özeti: Belediyelerin, çalışanlarına yönelik düzenlediği "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri" ile kadınların ve kız çocuklarının korunması ve desteklenmesine katkı sağlamaktadır.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** Samsun Bafra, Ankara Çankaya, İstanbul Şişli, Antalya Muratpaşa Belediyeleri vb.

Babalık Eğitimi

Proje Özeti: Anne Çocuk Eğitim Vakfı- AÇEV, 1996 yılından beri babaların çocuklarının bakımında sorumluluk üstlenmeleri, çocukları ile demokratik bir ilişki kurarak, onların gelişimlerini etkin bir şekilde desteklemeleri için "Baba Destek Programı"nı uygulamaktadır. Yerel Yönetimler AÇEV ile işbirliğinde düzenledikleri "Babalık Eğitimleri" ile aile içindeki demokratik davranışların gelişmesiyle birlikte, babaların çocuklarıyla daha çok vakit geçirerek, sağlıklı bir iletişim kurulabilmesine, onların ihtiyaçları konusunda bilgilendirilip, şiddet içeren davranışlarını değiştirmesine aracılık etmeyi hedeflemektedir.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** İstanbul Zeytinburnu - Bayrampaşa, Ankara Büyükşehir – Çankaya Belediyeleri vb.

Kadın Sağlığı Eğitim Programı

Proje Özeti: Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV), Kadın Sağlığı Eğitim Programı (KSEP) kapsamında eğitimler vermektedir. KSEP, kadınların ve ailelerinin yaşam ortamlarını iyileştirecek temel koruyucu sağlık davranışlarının geliştirilmesi ve sağlık kurumlarından koruyucu sağlık hizmet talep bilincinin artırılması amacıyla oluşturulmuştur. Yerel Yönetimler, TAPV'nın KSEP eğitimlerini kendi bölgelerinde uygulayarak, kadınların sağlık alanındaki farkındalıklarını yükseltmektedir.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** İzmir, Eskişehir, Aydın Kuşadası, İstanbul Avcılar Belediyeleri vb.

Kadının İnsan Hakları Eğitimi

Proje Özeti: Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği tarafından düzenlenen "Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı" kadınların güçlü bireyler olarak hem kişisel hem de toplumsal düzeyde kendi stratejilerini üretmeleri için gerekli donanımı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu eğitimler, kapsamlı içeriği ve izlediği feminist yöntem sayesinde kadınların yaşadığı bilinçlenmeyi ve insan hakları konusunda edindikleri bilgiyi eyleme ve örgütlenmeye dönüştürebilmesini sağlamaktadır. Yerel Yönetimler, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği ile işbirliğinde düzenlediği KİHEP eğitimleri ile kadının güçlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını kazandırmaktadır.

Proje Adı: **Uygulayıcı Belediyeler:** Osmangazi, Diyarbakır Büyükşehir, İstanbul Beyoğlu, Tekirdağ, Manisa Kula, İstanbul Beylikdüzü ve Bursa Yıldırım Belediyeleri vb.

Kadınlara Okuma Yazma Kursları

Proje Özeti: Okuma yazma bilmeyen kadınlar için eğitimler düzenlenmektedir.

Proje Adı:
**Çocuk
Gelinler
Çağrı Merkezi**

Uygulayıcı Belediye: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

Proje Özeti: "Erken Yaşta Evlilik, Gelin Etmeyin Okula Gönderin" projesi kapsamında eğitimler, paneller yapılırken belediye bünyesinde de bir çağrı merkezi kurulmuştur. Çağrı merkezine, "444 27 00" numaralı ihbar hattından ya da "www.gelinetmeyin.org.tr" ve "www.gaziantep.com.tr" internet sitesi üzerinden ulaşılarak yardım istenebilmektedir.

Proje Adı:
**Kadın
Sağlığı
Merkezleri**

Uygulayıcı Belediyeler: İstanbul Büyükşehir, Antalya Kepez-Derik, İstanbul Ataşehir-Kadıköy Belediyeleri vb.

Proje Özeti: Belediyeler, kadın sağlığını korumaya yönelik, üreme sağlığından psikolojik desteğe kadar pek çok hizmetin ücretsiz verildiği merkezler açarak kadınlara destek olmaktadır.

Proje Adı:
**Kadın
Spor Merkezi**

Uygulayıcı Belediyeler: Van Büyükşehir, Bilecik, Elazığ, Bursa Yıldırım, Manisa, Antalya Manavgat, Niğde Belediyeleri vb.

Proje Özeti: Kadın spor merkezleriyle sağlıklı yaşamın önemli bir unsuru olan sporla kadınların buluşması sağlanmaktadır. Kadınlar pilates, step, aerobik ve fitness çalışmalarını yapabilmektedir.

Proje Adı:
**Babalık
İzni**

Uygulayıcı Belediye: İstanbul Şişli Belediyesi

Proje Özeti: Şişli Belediyesi ve DİSK Genel-İş Sendikası arasında, 2018-2020 tarihlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi kapsamında babalık izni 5 günden 30 güne çıkarıldı. Eşi doğum yapan erkeklere tanınan 30 gün doğum izni ile kadının üzerindeki yükün azaltılması amaçlanıyor.

Proje Adı:
**8 Mart'ın
Tatil Edilmesi**

Uygulayıcı Belediyeler: Bursa Nilüfer, İstanbul Kadıköy, İstanbul Şişli, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri vb.

Proje Özeti: Belediyeler, Toplu İş Sözleşmeleri kapsamında 8 Mart Dünya Kadınlar Gününün kadın personel için idari izinli olarak kabul ederek kadınların ve kız çocuklarının korunması bağlamında farkındalık yaratmakta ve kadınları güçlendirmektedir.

Son Olarak

BM Kadın Dostu Kentler Projesinin oluşturduğu deneyim ve 12 ildeki uygulamaların yaygınlaştırılması konusunda yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının ısrar ve gayretine ihtiyaç vardır.

Türkiye’de hali hazırda yerel yönetimler bünyesinde çalışma yürüten “Toplumsal Eşitlik Birimi” sayılarının 17 olması düşündürücüdür. 2010 tarihli T.C. İçişleri Bakanlığı genelgesinin kamu otoritelerince hayata geçirilmesinin önünde hiçbir engel bulunmamaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin sağlanması için yerel yönetimler;

- Belediye meclislerinde eşitlik komisyonları
- Belediye bünyesinde eşitlik birimleri
- Yerel eşitlik eylem planları
- Kadınlar ve kız çocuklarının korunması için gerekli hizmet ve programların yapılması
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin belediye hizmetlerinde anaakımlaştırılması
- Belediye karar süreçlerine kadınların katılımının sağlanması

konularında gerekli çalışmaları yapmalıdır.

Bu rehberin, yerel yönetimlerimiz için toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki çalışmalarda yol gösterici olmasını dileriz.

7. Yerel Demokrasinin Sağlanması Bir Araç Olarak Katılım Süreçleri; Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler için Öneriler

Güne başladığımız andan itibaren kamu kurumları tarafından sunulan hizmetler ve bunları şekillendiren kamu politikaları ile karşı karşıya geliriz. Gündelik yaşamımızın düzende akmasını sağlayan bu hizmet ve politikalar, her geçen gün daha çok uzmanlık gerektiren çözümlerin üretilmesini de gerekli kılıyor. Katılım, bu çözümlerin üretilmesine çare olacak alan açacak yöntem ve süreçler olarak ortaya çıktı. Ancak en önemlisi, hizmet ve politikalarından doğrudan etkilenecek olan tüm bireylerin bunların belirlenmesinde söz sahibi olması, kendi çözüm önerilerini masaya koyması, politika üretiminin her aşamasında var olması, yani "katılım hakkı" önemli bir hak alanı.

İster ulusal ister yerel düzeyde olsun, katılımcılık, eşitlikçi politikaları savunan tüm yönetimlerin uygulamaya geçirmesi gereken bir hak. Tam da bu nedenden dolayı yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği mekanizmaları üzerine kaleme alınan bu kitapçıkta katılım süreçleri ve mekanizmaları üzerine de bir bölüm eklendi. Bu bölümde katılım üzerine genel bir çerçeve verdikten sonra, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin katılım süreçlerini etkin işletmeleri için öneriler bulunmaktadır. Katılım hakkı, elbette daha kapsamlı ve birçok açıdan ele alınabilecek, çok boyutlu bir alan. Ancak bu kitapçık kapsamında, yerelde eşitlikçi mekanizmaların oluşmasına katkı verecek bir yaklaşım benimsendi.

7.1. Katılım Nedir?

Katılımın üzerine uzlaşmış tek bir tanımı yok. Ancak neredeyse her tanımında ön plana çıkan kavramlar mevcut. Şeffaflık, planlama, çoğulcu bir yaklaşımla farklı kesimlerin dahil edilmesi gibi. Tüm bu kavramlar katılımcılık hak alanının ve uygulamada sürecin çerçevesini belirlemek açısından önem taşıyor. Ancak katılım sürecini anlamlı kılan en önemli aktör, sadece kendi yaşamını değil diğer

vatandaşların yaşamını da etkileyecek politikaların, hizmetlerin belirlenmesinde harekete geçme iradesi gösteren ve önerileriyle değişime etki eden aktif vatandaşların varlığıdır. Dolayısıyla katılım, aktif vatandaşın harekete geçmesini, etkin olmasını sağlayan önemli bir hak alanı ve de dinamik bir süreç.

Bir süreç ya da bir durum içinde istençli ve eylemli olarak bir işi üstlenme ya da bir olayda etkin olma.

Katılım Tanımı (Türk Dil Kurumu)

Katılımın sözlük tanımından da anlaşılacağı gibi, katılım kelime anlamı itibariyle de bireylerin kendi iradeleri üzerinden harekete geçmelerini ve etkin olmalarını ifade eder. Yani herhangi bir politika ya da hizmet alanında değişiklik isteyen vatandaşların tek tek ya da bir araya gelerek çözüm önerilerini yapılandırılmış bir süreçte ifade etmelerini kabaca katılım olarak tanımlamak mümkün. Ancak tabii ki bu yapılandırılmış sürecin bir takım özelliklerinin olması da beklenir: Sürecin şeffaf olması, kapsayıcı olması, yani aynı görüşlerin değil, farklı görüşlerin de seslendirilmesine imkan vermesi, çeşitli kesimleri temsil eden bireylerin dahil olmalarını teşvik edecek ortam ve fırsatlar sunması, önerilerin hazırlanması için yeterli süreyi verecek bir zaman çerçevesine sahip olması ve sürece katılan herkese görüşleri hakkında geri bildirim sağlanması en temel özellikler olarak tanımlanabilir.

Katılım¹

Yaşadığımız toplumun sivil yaşamında bir fark yaratma ve bunun için gerekli olan bilgi, beceri, değerleri edinmek ve motivasyonu sağlamak

Siyasi ve siyasi olmayan süreçlerle bir toplumdaki yaşam kalitesini artırmak.

Farklı Süreçlerde Katılım Mümkün

Sivil toplum kuruluşları olarak katılım söz konusu olduğunda, politika yapım sürecine dahil olmayı önceliyoruz. Ancak aktif ve etkin vatandaşlar olarak toplumsal ve siyasi hayata farklı araç ve süreçler aracılığıyla katılmak mümkün.

¹https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/ref/college/collegespecial2/coll_aascu_defi.html (https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/ref/college/collegespecial2/coll_aascu_defi.html)

Sosyal Katılım: Bireylerin bir araya gelerek farklı yöntem ve araçlarla görüşlerini ifade etmeleri demokratik bir toplum için vazgeçilmezdir. Sosyal katılım bireylerin kolektif olarak katılmalarına fırsat ve araçlar sunan süreç ve yapılan tanımlar. Dernekler, vakıflar ve resmiyeti olmayan tüm yapılar aracılığıyla görüşlerini ifade eden bireyler için bu yapıların var olmasını sağlayacak özgürlüklerin, yani örgütlenme özgürlüğünün uygulamada ve mevzuatta garanti altına alınması, sosyal katılımın sağlanması için önemlidir.

Kamusal Katılım: Her demokraside vatandaşların dahil olmalarını sağlayacak araç ve yöntemler mevcuttur. Oy verme hakkından başlayıp, karar vericileri ikna etmek için yapılan lobcilik çalışmaları, her türlü savunuculuk kampanyaları ve politikalar hakkında görüş verme, politika yapım süreçlerine dahil olma gibi faaliyetlerin tümü kamusal katılım altında değerlendirilebilir.

Bireysel Katılım: Bireylerin ne tür bir toplumda yaşamak istediklerine yönelik tercihleri üzerinden yaptıkları eylemler, çevreye duyarlı tüketim, geri dönüşüm, belli ürünleri boykot etme, bağış yapma gibi eylemler bireysel katılım olarak tanımlanabilir. Tüm bunların hepsi bireysel düzeyde olan ancak dönüşüm ve değişime katkısı açısından etkisi son yıllarda gittikçe artan yöntemlerdir.

Sivil Toplumda Katılım: Eğer aktif vatandaşlığın katılım süreçlerinin merkezinde yer aldığını kabul ediyorsak, bireylerin her aşamada katılımını sağlayacak mekanizma ve araçların üretilmesini sağlamak gerekiyor. Bu kapsamda sivil toplum kuruluşlarımızda karar alma süreçlerine katılımı ve şeffaflığı sağlayacak mekanizmaların kurgulanması ve uygulamaya koyulması katılımın sürekliliğini sağlamaya katkı verecektir.

7.2. İnsanlar Neden Katılım Süreçlerine Dahil Olurlar?²

Herhangi bir katılım sürecini tasarlarken insanların katılım süreçlerine neden dahil olduklarını bilmek, süreçte bazı unsurları ön plana çıkarmanızı sağlayabilir.

² <https://www.involve.org.uk/resources/knowledge-base/how-and-why-do-people-participate/why-do-people-start-participating>

Motivasyon: Katılım çoğunlukla bireysel öncelikler ve motivasyonla ilişkili olduğu kadar tanımladıkları "genel iyi ve fayda" için de katılım gösterebilirler. İnsanlar genelde kendileri için kişisel anlamı ve değeri olan, kendileri için önemli olan meseleler ve insanlarla bağlantıyı kuran faaliyetlere katılmak konusunda istek duymaktalar.

Tetikleyici unsur: Bir şeyin düzelmesine dair istek, bir karara karşı duyulan kızgınlık gibi duygudan kaynaklı bir tepki; çocuk sahibi olmak, emeklilik, sağlık sorunları gibi kişisel yaşamda bir değişiklik, doğal bir afet gibi bir dış etki gibi etkenlerin hepsi bireylerin katılımına etki eder.

Kaynaklar: Katılımda motivasyon ve tetikleyici unsurlar vatandaşların kaynaklara erişiminden beslenir. Bireylerin maddi durumları, ulaşımına kolay erişimleri ve zamanlarının olması gibi kaynaklara sahip olması, ya da bilgi, deneyim, becerilerinin olması ya da bireylerin özgüvenlerinin olması, katılım süreçlerine aktif katılımlarını doğrudan etkiler.

Fırsat: Vatandaşların katılım süreçlerine dahil olma motivasyonlarını eyleme dönüştürmelerini sağlayan en önemli faktör; kurum ve kuruluşların katılımı sağlayacak ortam, koşul ve fırsatları oluşturmada yatar. Dolayısıyla herhangi bir katılımcı süreci planlamak, ortamın farklı kesimlerin ihtiyacına yanıt verecek şekilde kurgulanması ve katılımı özendirilmesi önerilir.

Bu unsurların hepsi bir araya geldiğinde katılımcı süreçlerin tarafların beklentilerini karşılama niteliği artacaktır. Bu nedenle, ilerleyen sayfalarda paylaşılacak olan katılım süreçlerinin planlanmasında göz önünde bulundurulmaları gereklidir.

Bu unsurlar süreçlerin katılımcı niteliklerini artırmanın yanı sıra, vatandaşların bir sonraki katılım sürecinde yer almalarını da teşvik eder. Eğer vatandaşların düzenli olarak katılımcı süreçlerde yer almaları isteniyorsa, süreçler elverişli ortamı sağlamalı, teşvik etmeli ve sonuca etki edecek bir deneyim yaşatmalıdır.

7.3. Katılım Süreçlerinin Planlanması

Katılımcı süreçlerde en sık karşılaşılan yanlış bunun bir süreç olduğunun göz ardı edilerek, tek seferlik bir faaliyet olarak tanımlanmasıdır. Halbuki katılım bir süreç olması nedeniyle amacı, çıktıları, aktörleri, faaliyetleri, zamanlaması, bütçesi ve insan kaynakları tanımlı olan bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu türden bir yaklaşımın olmaması, katılımcı süreçlerden beklenen sonuçlar elde edilememesine ve süreçteki bireylerin bir sonraki katılım çalışmasında yer almamasına neden olur.

Dolayısıyla katılım süreci dahilindeki çalışmalara başlamadan önce kapsamlı bir planlama yapılmalı ve uygulama sırasında planlama her aşamada gözden geçirilmeli ve değişen ya da planlama sırasında öngörülemeyen koşulların ortaya çıkması halinde değiştirilmelidir.

Planlama aşamasının bir diğer katkısı ise katılımcı süreçlere olan güvenilirliği artıran bir ilke olarak şeffaflığı sağlamasıdır. Planlamanın genel çerçevesinin katılımcılarla paylaşılması, örneğin katılım sürecinin amacı, paydaşların hangi kriterlere göre belirlendiği ve hangi faaliyetlerin yapılacağı gibi bilgilerin paydaşlara aktarılması şeffaflığı sağlamak açısından katkı verecektir.

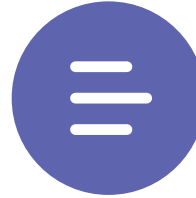
I Planlamanın Aşamaları³

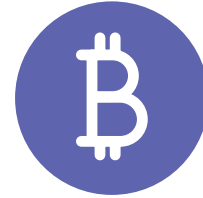
AMAÇ BELİRLE

ÇIKTI VE SONUÇLARI
TANIMLA

KİMLERİN
DAHİL EDİLECEĞİNİ
LİSTELE

FAALİYETİ, BÜTÇEYİ VE
İNSAN KAYNAĞINI VE
ZAMAN ÇERÇEVENİ
ÇIKART

Amaç Belirle!

Her çalışmada olduğu gibi, katılımcı sürecin planlanmasında da ilk aşama amacın belirlenmesidir. Yani katılımın sonucunda yeni bir hizmet ya da politika mı oluşturulacak ya da var olan bir hizmet ya da politika üzerinde bir değişiklik mi yapılacak ya da kurumsal aidiyeti artırmak için var olan bir uygulamaya ilişkin öneriler mi alınacak? Bu gibi soruların yanıtlanması ve katılım sürecinin neden yapıldığının belirlenmesi amacı tanımlamakta yararlı olacaktır.

³ <https://www.involve.org.uk/resources/knowledge-base/how-do-i-plan-participatory-process>

Çıktı ve Sonuçları Tanımla!

Amaç bir kez belirlendikten sonra sürecin bitiminde elde edilecek çıktı ve sonuçlar da tanımlanır. Çıktı ve sonuçların planlama aşamasında ortaya konması faaliyetler, bütçe, katılımcılar ve zaman çerçevesinin de belirlenmesine katkı verir. Bu aşamada çıktı ve sonuç arasındaki fark da netleştirilmelidir. Sonuç, sürecin sonucunda ortaya çıkan temel fark, toplamda yarattığı etkiyi (kapasite artımı, kanaat değişikliği gibi) katılım süreci sonucunda elde edilen değişimi tarif ederken, çıktı süreç bitiminde üretilen somut ürünlerdir (veri, rapor, internet sitesi gibi).

Kimlerin Dahil Edileceğini Listele!

Katılımcı süreçlere dahil olan herkesin en çok tartıştığı konulardan biri sürece kimin dahil edildiği kimlerin yer almadığıdır. Kaynaklar sınırsız olsa bile, süreçte herkesin olması mümkün değildir. Bu nedenle amaç ve sonuç göz önüne alınarak, objektif bir değerlendirme ile sürece dahil edilecek paydaşlar belirlenmelidir. Çoğulcu bir yaklaşımla çeşitliliğin sağlanması, nitelikli içeriğin elde edilmesi ve sürecin farklı kesimlerin gözünde meşruiyetinin sağlanmasına da katkı verir. Paydaşların belirlenmesinde genel yaklaşım katılımcı sürecin düzenlenmesine neden olan alandaki çalışmalar, politikalar, hizmetlerden etkilenecek olan grupların dahil edilmesidir. Bu genel politikaya ek olarak aşağıdaki sorular da katılımcıların belirlenmesine katkı verebilir:

- Konuyla ilgili kararlarda kim sorumlu?
- Çalışılan alanda, bölgede ya da kuruluştaki kim etkili?
- Alınan herhangi bir karardan kim etkilenecek?
- Benzer çıkarılara sahip kurum ve kuruluşların başında kimler var?
- Bu meselede etkili isimler kimlerdir?
- Katılmazsa karara engel olacak kimler var?
- Konuyla ilgili daha önceden katılımı olan kimler var?
- Katılması gereken ama süreçte daha önceden olmayan kimler var?

Faaliyet, Bütçe, İnsan Kaynağı ve Zaman Çerçevesini Çıkar!

Katılımcı süreç elbette çeşitli **faaliyetler** aracılığıyla gerçekleştirilir. Çalıştaylar, görüş alma toplantıları, odak grup çalışmaları, vatandaş panelleri, vatandaş jürileri gibi çeşitli araçlar ve faaliyetleri planlamak mümkün. Ancak her faaliyet ya da her araç amaca uygun olmayabilir. Bu nedenle amaç, sonuç ve çıktılara uygun faaliyet ve araçlar belirlenmesi durumunda katılımcı süreç etkin bir nitelik kazanacaktır. Katılımcılık tanımı itibarıyla dinamik bir süreç olduğu için yenilikçi bir yak-

laşım ile ihtiyaca göre yeni araçlar tasarlamak da her zaman için mümkündür.

Katılım sürecindeki faaliyetlerin sürdürülmesi için maddi kaynağa ihtiyaç vardır. Bu kaynağın bir **bütçe** kapsamında kağıda dökülmesi ve bütçenin düzenli olarak takip edilmesi gereklidir. Ekipte bir kişi düzenli olarak bu işi yapmalı ve süreci yönetenlere raporlandırmalıdır.

Bütçe **insan kaynağı** gerektiren tek süreç değildir. Katılımın tüm aşamalarında görev alacak insan kaynağının hem nitelik hem de nicelik olarak belirlenmesi gereklidir. İnsan kaynağı yapılacak olan faaliyetin içeriği ve sayısını da belirleyen bir faktördür. Mesela öngörülen faaliyet için gerekli uzmanlığa sahip insan kaynağı var mı? Eğer yoksa bu insan kaynağını kurum dışından temin etmek için gerekli olan bütçe var mı? Ya da düzenlemeyi öngördüğünüz faaliyet eğer kapsamlı bir organizasyon gerektiriyorsa bu sayıda insan kaynağına sahip misiniz?

Nihai olarak katılım sürecinin tamamlanmasının öngörüldüğü zaman dilimi de belirlenmelidir. Bu doğrudan bütçeye etki eden bir faktör gibi gözükmeyle birlikte, tek etkisi elbette bütçeye değildir. İyi bir zaman planı sonuçların uygulanabilirliğini etkilemesi açısından ve sürece katılanların hazırlanmalarına imkan verecek bir zamanlama sağlaması açısından önemlidir.

7.4. Sivil Toplum Kuruluşları İçin Bir Araç Olarak Katılımcı Süreçleri

Yukarıda da paylaşıldığı gibi örgütlenme hakkı ve özgürlüğü katılımçılık olduğu kadar demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünü ve hesap verebilirliği sağlamak açısından da önem taşır. Sivil toplum kuruluşları toplumdaki örgütlenmeyi ve farklı kesimlerin kendilerini ifade etmeleri sağlayan fırsatlar sunması açısından önemli yapılardır. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşları açısından savunusunu yaptıkları haklar ve ilkeler ve temsil ettikleri bireyler yani tabanları da önem taşır.

Katılım, kurum ve kuruluşların tabanları yani üyeleri ile iletişime geçmeleri, üyelerin mobilize edilmeleri ve çalışmalara dahil edilmeleri için önemli fırsatlar sunar. Dolayısıyla katılımçı süreçlerin sivil toplum kuruluşlarının kendi bünyeleri içinde de işletmeleri gereken süreçlerdir. Yönetim ve üyeler arasında iletişim güçlendiği kadar, üyeler nezdinde yapılan çalışmaların meşruiyeti de artmış olur.

Sivil toplum kuruluşları için haklar önemli bir çerçeve sunarlar. Hakların yanı sıra kurumların temsil kapasitelerinin olması, yani haklarını savundukları toplumsal kesimlerin sesi olmaları, kurumların meşruiyetini artırır. Bunun için de kurumların haklar ve temsil

ettikleri kesimlerin ihtiyaçları arasında bağın kurulması gereklidir. Kurumların ihtiyaçları belirlemek için yapacağı tüm çalışmalar, temsil ettikleri grupların çalışmalara katılımını da teşvik eder; kendi ihtiyacının, görüşünün dert edinildiğini gören vatandaşların harekete geçmeye daha eğilimli olacağı yapılan çalışmalarla da ortaya konulmuştur. İhtiyacın belirlenmesine odaklanmak, üretilen politik ve hizmetler belirlenmesinde ihtiyacın yanı sıra çözüm önerilerinin oluşturulması için de bir fırsat sunar.

İhtiyaçların belirlenmesi ile ilgili bölge ya da topluluğa ilişkin daha derin bilgi elde edilebilir. İhtiyaçların değerlendirildiği süreçte var olan kaynaklar ve bu kaynakların nasıl değerlendirileceği de gözden geçirilir. İhtiyaçların belirlenmesi ayrıca önceliklerin belirlenmesine de katkı verir.

Çok farklı ihtiyaç belirleme yöntemleri mevcuttur. Aşağıdaki araçlar bir örnek oluşturması amacıyla verilmiştir.

Var olan Verilerin Analizi: Kamuya açık olan verilerin toparlanması ve katılım sürecinin işletildiği konu dahilinde analiz edilmesi.

Forumlar ve Dinleme Oturumları: Toplumun yerel meseleler üzerine görüşlerini almak için yapılan belirli soruların sorulduğu oturumlardır. Katılımcıların meseleler hakkında ne düşündükleri, hissettikleri, kaynaklar, engeller ve olası sonuçlar hakkında görüşleri ortaya çıkar.

Mülakatlar ve odak gruplar: Mülakatlar açık uçlu ve yan yapılandırılmış sorular olarak yürütülebilir. Odak grup çalışması uzmanlık gerektirir, süreci yürüten kişinin neyi bilmek istediği açıklanmaz böylelikle de etki altında kalmadan yanıt verilmesi sağlanır.

Gözlem: İnsanların herhangi bir hizmet ya da politikadan nasıl yararlandıklarını görmek için basit bir yöntemle gözlem yapılmasıdır. Örneğin parkların nasıl kullanıldığını anlamak için birkaç hafta sonunun parklarda geçirilmesi, insanların gözlemlenmesi ve onlarla sohbet edilmesi, deneyimleri ve ihtiyaçları hakkında bilgi toplanması bu kapsamda değerlendirilebilir.

Araştırmalar: Belirlenen alanda daha önceden yapılmış nitel ya da nicel araştırmaların olması muhtemeldir. Bu nedenle ihtiyaç alanında yapılmış olan araştırmaların bulunması ve değerlendirilmesi önerilir.

Kaynakların Haritalandırılması: İlerleme kaydedilmesi gereken alanlar değil, toplumun güçlü taraflarına odaklanan haritalama çalışması olarak tanımlanabilir. Kaynaklara odaklanmak topluma gücü geri verir. Toplum tarafından toplum için yapılan

değişiklik, ortaklık hissini güçlendirir ve girişimlerin sürdürülebilirliğini sağlar.

Mahalle Meclisleri: Mahalle çapında kurulan bu örgütlenmeler, vatandaşların ihtiyaçlarını düzenli olarak aktarabilecekleri bir mekanizma sunar. Mahalle düzeyindeki meclisler sadece ihtiyaçların belirlenmesi açısından değil, yerelden çözümlerin üretilmesi için de önemli bir fırsat sunarlar.

Sivil toplum kuruluşlarının hak alanında ve ihtiyaçlar kapsamında geliştirdiği uzmanlık katılım süreçlerinde altın değerindedir. Özellikle politika ve hizmetlerin geliştirilmesi için yürütülen katılımcı süreçlerde beklenen, uzmanlık ve veriye dayalı objektif bilgi doğrultusunda geliştirilmiş çözüm önerileridir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının ilgili alanda tüm teknik bilgiye sahip olması ve bunları çözüm önerileri olarak formüle etmiş olmaları, katılımcı süreçlerde maksimum etkiyi sağlamalarına katkı verecektir.

Katılım Süreçlerinde Uzmanlığın Önemi

Son yıllarda sivil toplum kuruluşları sayısı artan bir biçimde politika metinleri üretmeye başlamışlardır. Politika metinleri kısaca belli bir çerçevede meseleyi ve çözüm önerilerini anlatan kısa metinler olarak tanımlanabilir. Politika metinlerinin kısa ve öz olması, önerilerin açık ve net tanımlanması ve sorunun önemini tarif etmesi önerilir.

Katılımcı Süreçler için Bir Araç: Politika Metni

Bu açıdan bakıldığında politika metinlerinin sorunun tarifi, sorunun neden önemli olduğu ve çözüm önerilerinin neler olduğu gibi ana bölümleri içermesi beklenir. Bu haliyle politika metinleri katılım süreçlerinde somut önerilerin ortaya konması açısından önemli bir araçtır.

Son Olarak

Katılım süreçlerinde hem süreci yürütenler hem de katılanlar açısından görev ve sorumluluklar bulunmaktadır. Katılım süreçlerini yürütenlerin, süreci iyi planlamak, şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamak açısından görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Sürece katılanların ise sadece soruna değil, veri ve analize dayalı çözüm önerileri ile masada olmaları ve temsil ettikleri tabanın ihtiyaçlarını da gözetmeleri sürecin meşruiyetini güçlendirir.

Nihai olarak katılımın demokratik bir sistemde beklenen sonuçları üretmesi için katılımın tek seferlik bir faaliyet olarak değerlendirilmemesi ve sürece odaklanması, bu süreçte özgür bir ortamın sağlanması vazgeçilmezdir.

I Kaynakça

UN Women, Belediyeler için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Rehberi

https://www.academia.edu/20542934/Belediyeler_i%C3%A7in_Toplumsal_Cinsiyete_Duyarlı_%C4%B1_B%C3%Bct%C3%A7eleme_Rehberi

http://www.sabancivakfi.org/i/content/1742_2_bmopbultensayi9mart2008.pdf

<http://www.kadindostukentler.com/content/docs/outputs/kadin-dostu-kentler-2010.pdf>

<http://www.kadikoy.bel.tr/genel/esitlik-birimi>

<https://kentkonseyi.umraniye.bel.tr/userfiles/files/kentkonseyi/YG21-el-kitabi.pdf>

https://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/belgeler/Yerel_Yonetimlerde_Esitlik_Birimleri- Sisl_ Belediyesi_Ornegi.pdf

<http://www.kadindostukentler.com/proje-yeep.php>

<https://unhabitat.org/books/geap-gender-equality-action-plan-2014-2019/>

<http://ka-der.org.tr/wp-content/uploads/2018/11/kdk-uygulama-rehberi.pdf>

Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Yaklaşım, Temel Kavramlar ve İyi Uygulama Örnekleri, Hale AKAY, Türkiye Avrupa Vakfı

Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Programlama ve Hizmet Sunumu, Hale Akay, Türkiye Avrupa Vakfı

Yerel Yönetimler İçin Katılımcı Mekanizmalar ve Süreçler, Hale Akay, Türkiye Avrupa Vakfı

Sürdürülebilir Kalkına Hedeflerinin Yerelleştirilmesinde İyi Örnekler Kitabı, YERELİZ, Mart 2018

www.tapv.org.tr

Adres: Adnan Saygun Caddesi Güzel
Konutlar Sitesi A Blok (Arka Giriř) D. 3-4
Kültür Mahallesi 34340 Beşiktaş/Istanbul

Telefon: 0 (212) 257 79 41

Faks: 0 (212) 257 79 43

E-Posta: info@tapv.org.tr

info@tapv.org.tr

facebook.com/tapvakfi

twitter.com/tap_vakfi

instagram.com/tapvakfi